

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.
 მზოვე ცხოვარი ჩემი წაწყებდული. მსრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.
 მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენოთ თქვენ. მათ. 11—28.

№ 23—24

1883—1899

1—30 დეკემბერი

შ ი ნ ა ა რ ს ი: სალიტერატურო განყოფილება: 21 დეკემბერი 1899 წ. დეკ. დ. ღამაშიძისა.—თბილისის სასულიერო სემინარიის ტაძრის დღესასწაულობა 30 ნოემბერს 1899 წ.—მწარე ფიქრები.—19 დეკემბრის მიწის ძვრის შედეგი.—პედაგოგიური შენიშვნები, ტ. ჯაფარიძისა.—ჩემი თავდასავალი.—სხდომა საიმპერატორო სამეურნეო საზოგადოების განყოფ. ქ. ქ—ში 20 ნოემბერს 1899 წ.—ნეკროლოგი, მონაზონი დედა აკვილ-ნა, ბ. ვაშიძისა.—საეკლესიო სანთელი.—ახალი ამბები და შენიშვნები.

სწავლა და მიცნეობა პრინციპალის საჩუქრითა და კითხვით-წერილებით: აქ და იქ, იგავი მდიდარსა და ღატარაზე.
საჭირო და სასარგებლო ცნობათა განყოფ.: საეკლესიო კითხვების განმარტება.—შეწირულებანი.—რედაქციის პასუხი.—რედაქციის საგან.—განცხადებანი.

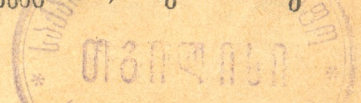

21 დეკემბერი 1899 წ.

ათი დღის შემდეგ დარჩება მესხრამეტე საუკუნის შესრულებამდე 1 წ. მაღლობა დმერთს, რომელმანაც დირს გვუო მოღწევად ამ დრომდე. სრულდება ასი წელიწადი. ათი დღის შემდეგ ჩემი ქორონიკონი იცვლება. დღემდე ვსწერ-

დით "ჩემი"-ს, ამის შემდეგ ოთხი ასოს მაგიერ ორი ასოთი—ჩემ გამოვსატავთ წლის რიცხვს.

ცოტა თვალი გადავალოთ ამ საუკუნის დასაწყისს და შევიტოთ, თუ რა იყო მამინ ჩემი ქვეყანა და ან ასი წლის შემდეგ რა არის იგი. შეთვრამეტე საუკუნის დამლევი დრო ქართლ-კახეთისათვის უბედური დრო იყო, სწარსეთი იკლებდა ამ ქვეყანას, შესანიშნავი

ირაკლი ეთხოვება ქვეყნას, მისი შვილი გიორგი მეფდება და რუსეთს სთხოვს, რომ იგი მეფედ დაამტკიცოს და ჯარებიც მოაშველოს მტრების მოხაკერებლად. რუსეთის ჯარი შემოდის ქართლ-კახეთში. როგორც გარეგანი ისე შინაური მტრები მიჩუმიდებიან და ქართლ-კახეთისათვის დგება სრულებით სხვა დრო. რუსეთის ჯარი თავგამოდებით ებრძვის ქართლ-კახეთის მტრებს. ამ ბრძოლაში დიდ მონაწილეობას იღებენ და მამაცურად იბრძვიან თვით ქართველებიც. დასავლეთ საქართველოში ამხუე დროს სულ სხვა ამბავია. იმერეთში ამ დროს მეფობს სოლომონ მეორე, ხოლო სამეგრელოში მთავრობს დადიანი. ათას რგასს შვილში იმერეთიც ემხრობა ქართლ-კახეთს და ერთად უერთდებიან რუსეთს, სამეგრელოს მთავარი დადიანი ხომ იმერეთზე ადრე შეუერთდა რუსეთს. ამნაირად ირაკლის დროს და მისი მეცადინეობით დაუოფალი საქართველოს დიდი სახელმწიფო ჰატარა სამეფოებად შეუერთდნ რუსეთის დიდ სახელმწიფოს, რომელი სახელმწიფოისას საქართველო, თითქმის, მესედ ნაწილს შეადგენს.

მეფე დროსა და ახალში ამ ერთი საუკუნის განმავლობაში განსხვავებას დიდს ვხედავთ. ამ ასი წლის წინათ ვერაფერ ვერ წარმოიდგენდა იმას, რასაც დღეს ვხედავთ. მაგრამ ეს უველგან ასეა. თითქმის უველახედ მეტად განათლებული საფრანგეთის ხალხიც ვერ წარმოიდგენდა ამ ასი წლის წინად იმას, რაც ცვლილება და ხალხის წარმატებაც არის მათ ცხოვრებაში. დროებას თავისი მოაქვს და საუკულობართო თუ არა გადაელობა რა წინ, იგი მიდის წინ-და-წინ. ხალხს უმეტესი ნაწილიც მისდევს ამ დროს და მიჩანჩალებს უკან, — არავითარი კვალის დამამჩნეველი...

ვეითხოთ ახლა ჩვენ თავს: ჩვენ რაღა კვალი დავაჩინეთ ცხოვრების ისტორიაში ამ საუკუნის განმავლობაში? ბევრი არაფერი, ამ ასი წლის განმავლობაში არც ერთი კრება არ მომხდარა საეკლესიო საქმეებზე მოსალაზარაკებლად. არ შედგენილა და არ დაბეჭდილა რაიმე შესანიშნავი წიგნი, რომ შემდეგ თაობას მოეხსენებოდა ეს ნაღვაწი და ნაშრომი, რამდენი ხანია გვაქვს გადათარგმნილი თვენი და მისი დაბეჭდვაც ვერ მოგვიხერხებია. ზოგიერთებს ჰგონიათ, რომ ამისთანა წიგნების ბეჭდვა მარტო სინოდალნი კანტორის საქმე აეოს. ზოგიერთები კიდევ ვერ მიმხვდარან, რომ ამისთანა წიგნების ბეჭდვის საქმე კანტორისათვის სავალდებულო არ არის. ეს არის ჩვენი სამღვდლოების საქმე. მაგრამ არიან კი დღეს ვრცელი თვენის კითხვის მსურველნი?!

გაქვსთ ღვთის წყალობა საღაპარაკო და საწერი ბევრი რამ არის და საუბარსაც დიდხანს გავაგრძელებდით, ჩვენო ძვირფასო მკითხველო, მაგრამ... თქვენც მიხვდებით რამ შეგვაჩერა. ამისათვის უნდა შევწვიტოთ საუბარი, დემრთმან მოგცათ გონება და ზოგი თვითონ მიხვდით და გამოიცანით. რა იქნება შემდეგში? ეს დემრთმან უწეის... ასე ჩემო მკითხველო, მშვიდობით ახალ წლამდე დემრთმან მრავალ ახალ წელს მიგაკებოთ მშვიდობით და ბედნიერებით თქვენის სამწესოთ, მოკეთით, თანამოაზრებით და მოუვრებითურთ. ისევ ამედი ბიედი, ეს ერთად-ერთი ჩვენი სანუკუმო ჩვენს უფერულ და უკუდმართ ცხოვრებაში...

დეკ. დ. ღამბაშაძე.

თბილისის სასულიერო სემინარიის ტაძრის დღესასწაულობა 30 ნოემბერს 1899 წ.

30 ნოემბერი—დღე თბილისის სასულიერო სემინარიის ტაძრის დღეობისა, ისეთის ამბით იღვრისა, რომ დღიდან ამ სემინარიის დაარსებისა ამ 83 წლის განმავლობაში არავის ახსოვს ამ ტაძრის დღეობის ასეთი ბრწყინვალე დღესასწაულობა. ამ დღეს სემინარიის ტაძარში სწირა მისმა მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობამ საქართველოს ექსარხოსმა ფლაბიანემ მღვდელთ-მთავრების ლეონიდეს და კირიონის თანამწირველობით.

ტაძრის დღეობის დღესასწაულობა დაიწყო 29 ნოემბრიდან. ამ დღეს საღამოს ხუთ საათზე დაიწყო მწუხრი ცისკრითურთ და გათავდა ცხრა საათზე. მრავალი მლოცველები შეიკრიბნენ. ეკლესია, კარიდორები და კიბეები მთლად გაჰყვანილი იყო მლოცველებით. მწყობრი გალობა რუსულსა და ქართულს ენაზე ატკობდა მლოცველთა სმენას. დრო და დრო გალობაში მონაწილეობას იღებდნენ სემინარიის ყველა მოწაფენი. მწუხრის ცისკრითურთ შესრულებაში მონაწილეობას იღებდა მისი მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობა საქართველოს ექსარხოსი ფლაბიანე ეპისკოპოსის ლეონიდეს თანამსახურებით.

30 ნოემბერს წირვა დაიწყო დილის ათ ს-ზე. მწირველი ბრძანდებოდა საქართველოს ექსარხოსი ფლაბიანე გორის ეპისკოპოსის ლეონიდეს, სემინარიის რექტორის და ინსპექტორის, დეკ. ე. ელიევის, დეკ. ისაკ იორდანოვის და სხ. მღვდლების თანამწირველობით. განიცადენის დროს სემინარიის მოძღვარმა მ. იასონ ლაბაძემ წარმოსთქვა რუსულს ენაზე შემდეგი სიტყვა:

„დღევანდელ დღესასწაულობას—ხსენებას ღირს სადიდებელი ჩვენი მფარველის და მლოცველის წმ. მოციქულის ანდრია პირველ წოდებულისა, რომელმაც ჩვენს ქვეყანაში პირველად იქადაგა და გაავრცელა ახალი ღვთაებრივი სწავლა, შემევენის, რომ რამდენიმე სიტყვა ითქვას აწინდელს მისიონერობაზე, ღვთის სიტყვის აწინდელს ქადაგებაზე და იმაზე, თუ როგორ უტკერის საერო წოდება ამ ქადაგებას.

უნდა მადლობა შევსწიროთ უფალსა ღმერთსა, რომელიც ბრძნულად განაგებს ხალხის ცხოვნების საქმეს, რომ სიტყვა ღვთისა დღემდე გაჰმუდმებით

ვრცელდება მთელს ქვეყანაზე და სახარების სწავლა სულიერ მწყემსთა ძლიერი და მიმადლებული სიტყვით ვრცელდება ყველგან, სადაც კი სცხოვრებს ხალხი. თუ ერთის მხრით ჩვენ ვხედავთ ხალხის სარწმუნოებრივ-ზნეობრივს და ეკლესიურს ცხოვრებაში არა სასურველ და ფრიად სამწუხარო მოვლენათა—მწვალებლობას და სხვა და სხვა სექტანტების გამრავლებას, რომელიც მაინც და მაინც დიდად გასაკვირი არ არის, ვინაიდან უფალი ჩვენი იესო ქრისტეს ქვეყნად ცხოვრების და ქადაგების და წმ. მისი მოციქულების დროსაც ცხოვრებდნენ ცრუ წინასწარმეტყველნი, ცრუ მასწავლებელნი, რომელთაც ითმენდნენ, რა გასაკვირველია, რომ ჩვენს დროშიაც იყვეს ასეთი სამწუხარო მოვლენა, მაგრამ ამავე დროს ვხედავთ მრავალ პირობა, რომელნიც გულსმოდგინედ ავრცელებენ ქრისტეს სწავლა-მოძღვრებას და ღირსეულნი მოადგილენი არიან მოციქულთა, ვხედავთ მთელ მწყობრთა სულიერ მეომართა, რომელნიც იფარვენ სარწმუნოებასა და ღვთის კეთილ მსახურებასა. ძლიერდება მისიონერობა, არსდებიან საზოგადოებანი და ძობანი, შენდებიან სამისიონერო ეკლესიები, ხსნიან უფასო საეკლესიო სკოლებს, საპოთხველოებს, წიგნთ-საცავებს და სხ. და ყოველივე ამას ჩაღიან, რომ ხალხში გაავრცელონ სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი სწავლა, რომ ასწავლონ და მოაქციონ შემცდარნი და განამტკიცონ ქრისტეს ეკლესიის ჭეშმარიტნი და მორწმუნე შვილნი. ამასთანავე უნდა შევნიშნოთ ის თავდადებული სიყვარული და გულსმოდგინება ამ დიადი საქმისადმი, რომელსაც ვამჩნევთ ჩვენს მისიონერთა მოღვაწეობაში. მეორეს მხრით თუ ჩვენ ვერ ვხედავთ ქადაგების სასურველ ნაყოფს, პირიქით ვამჩნევთ, რომ ზოგნი შორდებიან მართლ-მადიდებელ ეკლესიას, არც ეს უნდა გვიკვირდეს... ძვირფასმა მადნეულმა, რომელიც ახლად ამოღებულა მიწიდან, უნდა ძლიერო ცეცხლი გაიაროს, რომ გამოიჩინოს თვისი ნამდვილი სიღაღე და ბრწყინვალეობა. ასეა ღვთაებრივი სწავლის საქმეც. მან უნდა განვლოს მრავალი განსაცდელი, ბრძოლა და დევნა, ვიდრემდის ჭეშმარიტება არ სძლევს, ხოლო ჭეშმარიტებას ეწევა თვით მადლი ღვთისა, რომელიც მოქმედებს ეკლესიის გულმოდგინე მწყემსთა მეოხებით. ქადაგებითი სიტყვის წარმატება დამოკიდებულია იმაზე, თუ სად და ან როგორ ნიადაგზე ითესება ღვთაებრივი სწავლის კეთილი

თესლი. დავარდა თუ არა იგი რბილსა და მომზადებულს ნიადაგზე, ანუ ქვიანსა და ეკლიანს ნიადაგზე. ე. ი. როგორ უტკერის ხალხი ქადაგებითი სიტყვას, როგორ ისმენენ ქადაგებას?..

უსწავლელი ხალხი ანუ ცოტად ნასწავლი, რომელსაც აქვს მტკიცე სარწმუნოება და სასოება ღვთის მოწყალებისა, გულსმოდგინედ დაიარება ტაძრებში და ისმენს თავისი სულიერი მწყემსის სწავლა-დარიგებას და რჩევათა, რომელნიც დაფუძნებულნი არიან ღვთის სიტყვაზე. მაგრამ არიან ისეთებიც, რომელნიც ისმენენ ღვთის სიტყვას და ქადაგებას ისე, როგორც ერთხელ უსმენდნენ წმიდა მოციქულს პავლეს ბერძენები—ათინელნი. განსხვავება მხოლოდ ის არის, რომ განათლებულნი ათინელნი იყვნენ კერპთაყვანისმცემელნი, ხოლო ჩვენი ქრისტიანნი არიან მართლ-მადიდებელნი. ათინელთ ქადაგების ნება მისცეს წმ. მოციქულს, რომ ამით მათ დაეკმაყოფილებიათ თავიანთი ცნობის-მოყვარეობა და არა მიტომ, რომ შეეგნოთ ქრისტეს სწავლა. რაღაც ამის მსგავსს ვხედავთ ჩვენს დროშიაც, სახელდობრ ცხადათ ვნიშნავთ ხალხის გულგრილობას, დაუღვერობას და გულციობას ღვთის სიტყვისა და ცხოვნების საქმისადმი. ხოლო ცხოვნების საქმე ხომ ყველა კაცისათვის ერთი და იგივეა, რა წოდებისა და მდგომარეობისაც უნდა იყოს იგი?

არის ერთი გამოცდილი საშუალება, რომელიც გამომფხიზლებელია დაუღვენელთა და გულცივთა, მაგრამ ეს საშუალება სანატრელი არ არის. მე აქ სახეში მაქვს უბედურებანი, რომელნიც შეემთხვევიან კაცთა ცხოვრებაში და რომელნიც მოაგონებენ კაცთა ღმერთსა, ეკლესიასა და ლოცვას. მაგრამ, ვიმეორებ, ეს საშუალება არავისთვის სასურველი არ არის, ხოლო სასურველი კია, რომ კაცს მუდამ ახსოვდეს ღმერთი და ეკლესია მაშინაც კი, როცა ის ბედნიერად ცხოვრებს. თუ კაცი აღიდებს უფალსა, როცა იგი კეთილ დღეობაშია, ხოლო როცა სისაწყლეშია—მოთმინებით იტანს მწუხარებას და სასოებს ღმერთზე, ღმერთი ეწევა ასეთ პირთ. ამინ“.

წირვის გათავების შემდეგ გადაიხადეს სამადლობელი პარაკლისი წმ. მოციქულის ანდრია პირველწოდებულის სახელზე. პარაკლისი შეასრულა საქართველოს ექსარხოსმა ფლაბიანემ მღვდელთმთავრების და თითქმის მთელი ქალაქის სამღვდელოების და ზოგიერთი მღვდლების თანამსახურებით, რომელნიც ამ შემთხვევისათვის ჩამოსულიყვნენ იმერეთის ეპარქიიდან.

ტაძრიდან ექსარხოსი და საპატრიო სტუმრები ჩაწევი მიიპატრუა სემინარის რექტორმა არქიმანდრიტმა გერმოგენმა. შემდეგ სტუმართ მოყვარე მასპინძელმა მიიპატრუა სადილზე ექსარხოსი, საპატრიო სტუმრები და სემინარიის მასწავლებელნი. ყველა სტუმრებისათვის სუფრა გაშლილი იყო სემინარიის მოწაფეთა სასადილო ოთახში. ჩემს სიცოცხლეში არ მინახავს მსგავსი სურათი. მოწაფეებმა ერთად იგალობეს სადილის წინ სათქმელი ლოცვა, შემდეგ სუფრის კურთხევისა მისი მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობა ექსარხოსი დაბრძანდა სუფრის თავში. სუფრის ერთ მხარეზე ჩამწკრივდნენ სტუმრები და სემინარიის მასწავლებელნი, ხოლო სუფრის მეორე მხარეზე—სემინარიის მოწაფენი. პირველად მამარექტორმა აღდევრძელა ექსარხოსი, შემდეგ დალიეს მ. რექტორის სადღევრძელო. მესამედ აღდევრძელეს სემინარიის მეუფროსენი, მასწავლებელნი და მოსწავლენი. შემდეგ დალიეს სტუმრების სადღევრძელო. სადილი გაგრძელდა ნაშუადღევის ორ საათამდე ტკბილს მუსიკაში. ბოლოს მისმა მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობამ ლოცვა-კურთხევა გადასცა ყველა იქ დამსწრეთ და გამობრძანდა სასადილო ოთახიდან.

შეგვიძლია თამამად ვსთქვათ, რომ თფილ. სემინარიის ცხოვრებაში ამ დღეს მოხდა ისეთი საყურადღებო ფაქტი, რომელიც არავის უნახავს დღიდგან ამ სემინარიის დაარსებისა. სწორეთ სასიამოვნო სანახაო იყო, როცა მათ მაღალ უსამღვდელოესობას, საქართველოს ექსარხოსს ფლაბიანეს სხვა სტუმრებთან ერთად გვერდით უსხდნენ ხსენებული სემინარიის ყველა მოწაფენი. ჩემის აზრით, სემინარიის მოწაფეებმა ოქროს ასოებით უნდა აღნიშნონ ის ადგილი, სადაც ისხდა მათი მეუფება და მოწაფეებთან ერთად შეექცეოდა სადილს. ასეთი მამაშვილური დამოკიდებულება არსებობს მხოლოდ იქ, სადაც სუფევს ჭეშმარიტი ქრისტიანული სიყვარული, სადაც მეუფროსენი მუდამ ქრისტიანულ ოტოლვილებით და სიყვარულით ხელმძღვანელობენ. სწორეთ დიდ ბედნიერებას შეადგენს სემინარიისა და მისი მოწაფეებისათვის ისეთი უფროსების ყოლა, რომელნიც მკაცრად ასრულებენ თავიანთ მოვალეობას, მაგრამ ამავე დროს აღტურვილნი არიან ჭეშმარიტი ქრისტიანული სიყვარულით მოწაფეთადმი და მუდამ თავის მოწაფეების დღე-კეთილობაზე ფიქრობენ.

სადილის შემდეგ ექსარხოსმა ინახულა სემინარიის ინსპექტორი მ. ბერ-მონაზონი დიმიტრი და შემდეგ წაბრძანდა თავის ბინაზე.

ამ დღეს, საღამოს 7 საათზე დანიშნული იყო სემინარიაში ლიტერატურულ-მუსიკალური დღი. ლიტერატურულ-მუსიკალური დღისათვის

დარბაზი ხელოვნურად და საუცხოვოდ იყო მორთული. ხალაში დასავლეთით ამალღებული ადგილი შვენიერად იყო მორთული მწვანე მცენარეებით. მწვანე ფოთლებშუა მოსჩანდნენ სურათები ხელმწიფე იმპერატორისა, იმპერატრიცა ალექსანდრა თეოდორეს ასულისა და იმპერატრიცა მარიამ თეოდორეს ასულისა. სურათების ზემოთ დაფნის მწვანე ფოთლებით დაწერილი იყო; „ღმერთო, დაიფარე მეფე“. საღამოზე დაესწრო მათი მეუფება ფლაბიანე. დილაზე გარდა სემინარიის მასწავლებლებისა და მოწაფეებისა დაესწრნენ მრავალი მღვდელ-მოსამსახურენი და საერო პირნი.

დილაზე გალობდა ორი გუნდი მგალობელთა რუსულად და ქართულად. წაკითხულ იქნა მრავალი ლექსები ქართულსა და რუსულს ენაზე.

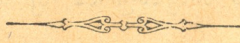
ასე შვენიერად დღესასწაულობა თბილისის სემინარიის ტაძრის დღეობისა სასიამოვნო არის როგორც ამ სემინარიის მოწაფეთათვის ისე მათი მშობლებისა და მონათესავეთათვის. დიახ, დღეკეთილობა სემინარიისა, მამა-შვილური განწყობილება მეუფროსეთა, მასწავლებელთა და მოწაფეთა შორის ყოველთვის სასიამოვნო და სასიხარულოა მოსწავლეთა მშობლებისათვის, ხოლო არა სასიამოვნო დამოკიდებულება მათ შორის სამწუხაროა და სავალალო მშობელთათვის.

ყველა ამ ნათქვამის შემდეგ მსურს ორიოდ სიტყვა გიძღვნათ თქვენ, სემინარიის მოწაფეთ.

როცა თქვენ ეხლანდელს მდგომარეობას როგორც ნივთიერად, ისე აღზრდით და გონების განვითარებით ვაძარებ იმ დროს და იმ მდგომარეობას, როცა მე ვსწავლობდი ამ სემინარიაში 1861—1867 წ. წლამდე, სწორეთ მხარბება თქვენი ეხლანდელი მდგომარეობა. ამიტომაც თქვენ უმეტესად მოვალენი ხართ ჯგეროვანად მოიქცეთ. საუკეთესო და ნამდვილი დამსახურებითი სია მამებისათვის არიან მათი შვილები, და თუ ეს ასეა, თქვენი საღმრთო მოვალეობაა დაიცვათ მშობლების პატივი და გაამართლოთ მათი იმედი თქვენზე. თითოეული თქვენგანი შემდეგში იქნება სულიერი მწყემსი და ამიტომ ახლავე უნდა კარგად შეივნოთ თქვენი მომავალი დანიშნულება და ახლავე უნდა შეიმუშავოთ ის ზნეობრივი, გონებითი და სულიერი თვისებანი, რომელნიც საჭირონი არიან თქვენთვის, რომ ღირსეულად შეასრულოთ მღვდლობის დიდი და ძნელი მოვალეობა. ქვეშარტი და ღირსეული კაცი ის არის მხოლოდ, ვინც ცხოვრებაში თავისი ცხოვრებით და მოქმედებით ანხორციელებს იმ მაღალ იდეებს, რომელნიც მან შეიძინა ტეორეტიკულად სასწავლებელში, და ვინც თავის მოვალეობას ასრულებს მხოლოდ საქმით და არა მარტო სიტყვით. მომავალი თქვენი მსახურების გზა ეკლიანი და მოსაწყენია,

მაგრამ თქვენი საქმე არის წმინდა და მაღალი და ამიტომ არავითარმა დაბრკოლებამ და გაჭირვებამ გული არ უნდა აგიყაროსთ თქვენ ამ წმინდა და დიდი მოვალეობის შესრულების საქმეში. თქვენ საქმე გექნებათ უბრალო ხალხთან, რომელიც არის ბურჯი სახელმწიფოსისა და სამშობლოსისა, ეს ხალხი უნდა აღზარდოთ თქვენ ზნეობათად და გონებით. და ამაზე უკეთეს ნეტავ რას გააკეთებს კაცი თავის სიცოცხლეში? მართალია, მღვდლის მოღვაწეობა ზოგიერთ სხვა თანამდებობასავით თვალ-საჩინო არ არის და არც დიდი სახელი და დაწინაურება მოელის სულიერ მწყემსს, პირ იქით ბევრი ზიზლითაც უყურებენ მღვდლებს და მათი სამსახური ფუქათ მიანინათ, მაგრამ გახსოვდეთ, რომ თქვენა საქმენი საუკუნონი არიან და უფრო გამოსაჩენი ქვეყნის სხვა მოღვაწეთა ბრწყინვალე საქმეებზე.

ამიტომ თქვენი გონებითი წარმატება ასე სასიხარულო და საიმედოა ყველასათვის, ხოლო უსწავლელობა და ცუდი საქციელი სამწუხაროა ყველასათვის, რომელთაც ესმით თქვენი მომავალი მოღვაწეობის სიდიადე. ამას ნუ დაივიწყებთ და მუდამ ეცადეთ, რომ თქვენი მოქმედებით სიხარული და ნუგეში სცეთ სამშობლოს და არა მწუხარება. რომელნიც თქვენ შორის უფრო გონიერნი და ქკუიანებია, მათ უნდა დაარიგონ თავიანთი სუსტი ამხანაგები. მოერიდეთ ყოველივე შეცდომას, რომელსაც შეუძლია თქვენი ქვეშარტი გზიდამ აშორება და დაღუპვა. ქვეყანაზე ცხოვრებენ კაცები და არა ანგელოსები. კაცებ შორის მრავალნი არიან ისეთები, რომელთაც შემცდარი და უკუღმართი აზრი აქვსთ როგორც ღმერთზე ისე ქვეყანაზე და კაცის დანიშნულებაზე. როცა ასეთ კაცთა საზოგადოებაში მოექცევით, არ შეიძლება, რომ ასეთმა პირებმა თქვენზე ცუდი გავლენა არ იქონიონ, მაგრამ ბრმათ ნუ ერწმუნებით მათ სიტყვებს და რჩევათ. მტკიცეთ დაადექით იმ სწავლას, რომელსაც იძენთ თქვენს სასწავლებელში, ვინაიღვან ეს სწავლა დაფუძნებულია ქრისტეს ღვთაებრივ სწავლაზე, რომელიც შეფერის კაცის ბუნებას. თუ ასე მოიქცევით, მაშინ თქვენ გაამართლებთ იმ იმედს, რომელსაც მოელის თქვენგან ეკლესია ზსამშობლო. თქვენ თქვენი მოქმედებით უნდა გაამტყუნოთ ზოგიერთ პირთა შემცდარი აზრი თქვენზე, იმ პირთა, რომელნიც ამცირებენ საზოგადოებაში თქვენ სამსახურს. ეცადეთ, რომ გაამართლოთ თქვენი აღმზრდელების იმედი, სახელი მოუბოვოთ თქვენს სასწავლებელს და ნუგეში სცეთ მშობელთ და გამოხვიდეთ სასარგებლო წევრი ეკლესიისა და სამშობლოსისა.

მწარე ფიქრები.

მდენი მწარე ფიქრები მოგროვდა, რომ ყოვლად შეუძლებელია მათი ახალს წელიწადში გადატანა. დეე, ეს მწარე ფიქრებიც გაჰყვეს ბარემ ამ უბედურს ძველს წელს, რომელსაც ჩვენთვის არაფერი სახარბიელო არა მოუტანია-რა. რა ამბებით შევეგებეთ ამ წელს, რა იმედები გვებადებოდა თავში და როგორ გაგვიცრუვდა ყველაფერი!.. იმ დროს, როცა გაკეთებას მოველოდით, ვიღაცა ოხერმა გამოაცხადა, რომ 13 ნოემბერს, რომელიღაც ზეციური მნათობი დაეტაკება ჩვენ ქვეყანას და დაიქცევაო და ამ ქვეყნის დასასრულიც ეს იქნებო! გულში ვამბობდი, მადლობა ღმერთს, ამით მაინც მოვლება ბოლო ჩვენს უბედურ ქვეყნიურ ბოროტებასამეთქი, ამდენ ჩხუბს და ლანძღვა-გინებას ბანკების კრებისა გამო, დაუსრულებელ პოლემიკურ ლანძღვა-გინებას სხვა-და-სხვა დასთა შორის-მეთქი. მაგრამ აი ცამეტი ნოემბერიც წავიდა, არც ქვეყანა დაქცეულა და არც ერთი ზეციური მნათობი არ დატაკებია ჩვენს ცოდვილს ქვეყანას. ყველანი მშვიდობით გადავჩით. ორ-სამ ადგილას რკინის გზაზე მატარებლები დაეტაკენ ერთმანეთს და ერთი ძეგვის ხიდზე გადავარდა- მაგრამ ეს ზეციური მნათობის დატაკების ბრალი კი არ იყო, არამედ რკინის გზის გამგეოა შეცთომა და გაუგებრობა. ეს იქიდან სჩანს, რომ როგორც «კავკაზი» მოგვითხრობს, რკინის გზის მმართველობას უკვე მოუხდენია განკარგულება და კეთილ უნებებია გამოცხადება: „ამიერიდგან რკინის გზის სადგურების უფროსებმა ყურადღება მიაკციონ რკინის გზის ორთქლმავალის მიღებას და გასტუმრებასო თავისი სადგურებიდან“. როგორც ჰგავს, აქამდისინ არ ჰქონებიათ გამოცხადებული ეს!.. დიახ, ესეც დიდი მოწყალება არის მათგან...

*
**

ბედნიერი იყო ჩვენი მხარე ამ წელში. რამდენიმე მინისტრმა გააბედნიერა იგი თვისი მოგზავრობით. მათ გარდა ამ წელში ეს მხარე დაათვალიერა ას თუთხმეტმა მოგზაურმა ფრანგმა. ამ წელ-

შივე დაარსდა ესრეთ წოდებული „სტრაჟა“. ჯერეთ ვერ გაგვიგია კარგად, თუ რისთვის დააწესეს ეს „სტრაჟა“ და ან რა უნდა აასრულოს მან— არ ვიციო. ამბობენ ზოგიერთები, რომ ამიერიდგან ჩვენს მხარეში ქურდობა და ავკაცობა მოისპობაო. ღმერთმან ჰქმნას, მაგრამ...

*
**

წარსულ წელში გამოცხადდა, რომ „პრაგონის“ ფულები არ ეყოთ ყველა მოსიარულეთა და 200 ათასი მანეთი კიდევ უნდა მოემატოსო. რკინის გზების გაყვანის შემდეგ ბილეთის ფული თანდა-თან კლებულობს და რატომ უნდა მოემატა „პრაგონის“ ფულს? ვერ გაგვიგია. ამბობენ, რომ ზოგიერთი მოსიარულე პირები ისევე ცხენებით დადიანო, ცხენების ანგარიშზე იღებენ „პრაგონსაო“. რასაკვირველია, ეს უფრო სასარგებლოა ანგარიშისათვის!..

*
**

მთაწმიდაში ვარ და ვუყურებ ხალხის გროვას, რომელიც განსვენებული დიმიტრი ყიფიანის ძეგლის კურთხევაზედ დასასწრებლად მოსულა. აქ შეუყრია თავი შორე ადგილებიდან მოსულებს, რასაკვირველია, განსვენებულის პატვისაცემლად, მაგრამ ხალხში დგანან ისეთებიც კი, რომელნიც მაგდენად პატის არ სცემენ განსვენებულს. მაშ ესენი რალათ მოსულან? ხალხის პატვისცემისათვის, ხალხის თანაგრძნობის მოსაპოვებლად!.. წირვა გათავდა და მღვდელთმთავრები მღვდლებითურთ წამოვიდნენ სასაფლაოსაკენ. დაიწყო პანაშვიდი. პანაშვიდი დააშვენ ამუხლმოდრეკით ლოცვამ. ლოცვა შეწიერი შინაარსისა არის. მთელმა ხალხმა უფალს შეავედრა სული გარდაცვალებულის დიმიტრი ყიფიანისა და ისურვა განსვენებულის დამკვიდრება წიაღსა შინა აბრაამისასა. გათავდა პანაშვიდი. ძეგლის კვარცხლობეკი დაფარულია გვირგვინებით. მღვდელ-მთავრები პანაშვიდის გათავებისათნავე სამღვდლოებიოურთ წაბრძანდენ. ხალხი სდუმს და დგას.

ამ დროს ერთ ამბოლებულ ძეგლზე, თითქო კათედრაზე, შედგა ბ. რატიშვილი და დაიძახა: „ბატონებო!“ დაიწყო სიტყვა. სიტყვაში გამოთქვა ის აზრი, რომ ველურმა ხალხმაც კი შეიგნო თავიანთ გარდაცვალებულთა საფლავების ძეგლებით შემკობა, ჩვენ კი ჯერეთ კიდევ არ შეგვიგნია ეს პატვისცემა გარდაცვალებულთა მოღვაწეთაო. ჩვენი შესანიშნავი არქეოლოგი დიმიტრი ბაქრაძე ისე

უბრალოთ არის დამარბული, რომ მის საფლაოზე არავითარი შესაფერისი ძეგლი არ არისო. ამ სიტყვებზე მე უნებლიეთ მომაგონდა „ივერიის“ მოქმედება....

ავიღოთ თუგინდ განსვენებული დიმიტრი ყიფიანის ძეგლის კურთხევა. კურთხევა ძეგლისა დანიშნული იყო 24 ოქტომბერს. «ივერიამ» გამოაცხადა, რომ ძეგლის კურთხევა 25 ოქტომბერს იქნებაო. რომ ხალხს დაეჯერებინა „ივერიისათვის“, არავინ არ უნდა მისულყო. ამისთვის, რომ 25 ორშაბათი იყო და არა კვირა. „ივერია“-მ ბევრი ხალხის შეკრება ძეგლის კურთხევაზე ახირებულად მოიხსენა. და რისაგან სჩანს ეს? იკითხავს მკითხველი. წაიკითხეთ „ივერიის“ იმ დღეს გამოშლილი ნომერი. «ხალხი მართალია ბევრი იყო, მაგრამ უფრო მიტომ ამოვიდნენ მთაწმიდის ეკლესიაზე, რომ კარგი ამიდი იყო და ისე გაისეირნეს». ამ სიტყვების დაბეჭდვა რა საჭირო იყო?.. ვერ გავგვიგია.

*
**

ერთ ძველს ნაცნობს თანამოძმეს შეეხვდა და, ჩვეულებრივი მისალმების შემდეგ ვკითხე: ხომ მშვიდობით ბრძანდებით, ხომ კარგი განწყობილება გაქვსთ მრევლთან? ხომ კმაყოფილი ხართ მათი ქცევით და ცხოვრებით?

—მადლობა ღმერთს, მშვიდობით განლაყართ, მონიგო მან, ჩემისთანა მრევლი, ვგონებ, არავის ჰყავდეს. მშვენიერი განწყობილება გვაქვს ურთიერთ შორის. ორჯერ მეტად რომ არ ვსწირო წელიწადში, არ იფიქროთ, რომ ვინმემ მიჩივლოს სადმე, ისე ვუყვარვარ მთელს მრევლს. ამ სიტყვებზე ჩემ გულში ვთქვი: დიახ, კარგი „განწყობილება“ გქონებიათ-მეთქი!..

*
**

—რა ჟურნალები გაქვსთ გამოწერილი, ვკითხე მეორე მოძმეს, რას კითხულობთ უფრო?

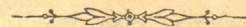
—შე დალოცვილო, სად არის ჟურნალებისათვის საკითხავი დრო, მომიგო მან, ჟურნალების კითხვა ხომ მოცლილი კაცების საქმეა. ხანდისხანათ ადგილას უნდა მივიდე მრევლში სულის საქმეზე, საღამომდინ დავრბივარ და შინ ისე დაღალული მოვდივარ, რომ მკვდარივით დავეგდები და ვილას შეუძლია ჟურნალების კითხვა?

—რა სულის საქმეს ასრულებ მრევლში ათ ადგილას, ვკითხე მე.

—ცხვრებია საკურთხი, მომიგო მან.

—ახლა კი მესმის რა სულის საქმეც ყოფილა, ვუთხარი მე. თუ სულის საქმეს აგრე გლენის სახლებში ასრულებთ, რასაკვირველია, დრო აღარ გექნებათ ჟურნალების კითხვისათვის... რაიცა შეეხება მის, ვითომც ჟურნალ-გაზეთების კითხვა მართო მოცლილი კაცების საქმე იყოს, ეს შემცდარი აზრია...
*
**

ვეღარა ვამიგია რასწორეთ ამ ჩვენი პუბლიცისტ-ისტორიკოსების! ნათქვამია ერთი ქკუიანი კაცისაგან: «აბა, ჩემო მანასეო, ხან ისე და ხან ასეო». სწორეთ ეს ჩვენს ისტორიკოსებსა და პუბლიცისტებზე არის ნათქვამი. ჯერეთ მოჰყვებიან ქადილს და ტრახახობას, ჩვენ ასეთები ვიყავით და ისეთებიო. ჩვენ ინდოეთის მეფეებს ხარკი დავადევით და მთელ ქვეყანაზე ვბრძანებლობდითო. ამას რომ ერთ დღეს გაიძახიან, მეორე დღეს მოჰყვებიან სულ სხვას. 15 საუკუნე სპარსელების ბრბოს ვეომეთ, დღე და ღამე განსვენება არა გვექონდა, დაგვრიეს ძალა, მაგრამ ჯვარი შევირჩინეთ ხელში და ჩავაბარეთ ჩვენი თავი რუსეთის მფარველობასაო. „რუსეთს უნდა მოეგერებია მტერი და არავისთვის არ მიეცა ნება, რომ ქართველების მეფეს შეცილებოდა ვინმე სამეფოში. მას უნდა ემეფებია და შემდეგ მათ მემკვიდრეებსაო“. როგორ შეიძლებოდა ეს? საქართველოს თავისი მეფე ყოლებოდა და თვითონ განეგო სახელმწიფო, რუსეთს მხოლოდ ჯარები უნდა გამოეგზავნა და მტრები არ შემოეშვა საქართველოში? ეს როგორ შეიძლებოდა? ბარემ ის არ ჯობს პირდაპირ სთქვან ჩვენმა პუბლიცისტებმა, რომ ხალხს სურდა რუსეთთან შეერთება და კიდევ შეუერთდნო? არა, ზოგიერთებს არ უნდათ გამოაქვეყნონ შინაური ნაკლულეგანება ჩვენიანებისა და ამისათვის ისეთ რამეს ამბობენ, რომელიც არ ყოფილა და ამით ისტორიულ ფაქტს ამახინჯებენ. მაგრამ რა გავწყობა, ნათქვამია, ასე ჩემო მანასეო, ხან ისე და ხან ასეო!.. ყურადღების დამსახურებისათვის მადლობა ღმერთს, რომ მეტს აღარ ჩადიან!..

19 დეკემბრის მიწის ძვრის შედეგი.

ახალქალაქიდან საშინელი ამბები მოდის იმ უბედურების შესახებ, რომელიც მოახდინა 19 დეკემბრის მიწის ძვრამ. ბარაღეთის საბოქაულოში ნახევარზე მეტი ყველა შენობებისა დანგრეულია. როგორც ამბობენ 600-დე კაცი უნდა იყოს დაღუპული. ნავაგინის პოლკის ორი ბატალიონი მუშაობს და ჩხრეკს ნანგრევებს. ოთხი კაცი ცოცხალი აღმოუჩენიათ ნანგრევებ ქვეშ. დანგრეულ სოფლებში გაგზავნილ იქმნა ექიმები და ფერშლები წამლებით. მიწის ძვრას, როგორც უკანასკნელ ცნობებიდან სჩანს, დაუნგრევია სრულიად 6 სოფელი და ნახევრად შეიღი, სულ 13 სოფელია დაზიანებული. ხალხი მეტად გაჭირვებულია.

ყველა გაზეთებს მოდის ტელეგრამებით და წერილებით ცნობები ახალ ქალაქში მომხდარ უბედურებაზე მიწის ძვრით. აი რას იწერებიათ გაზეთები და ნამდვილად აღმოჩნდა ხმები.

საშინელი უბედურება დატრიალებულა ახალ ქალაქის მაზრაში. თვით ახალ ქალაქში მიწის ძვრა ყოფილა 2 ს. და 5 წ. სუყველა შენობა ძლიერ შერყეულა; ბევრი მათგანი იმდენად დაზიანებულია, რომ საცხოვრებლად აღარ გამოდგება. მაზრაში 10 სოფელი მიწასთან გაუსწორებია მიწის ძვრას: რამდენიმე ათასი გლეხი უსახლკაროდ და ულუკმაპუროდ დარჩენილა; მოკლულთა და დაჭრილთა რიცხვი ბევრია. მრავალი მსხვერპლი ნანგრევებ ქვეშ არის ჯერ. უმეტესად დაზიანებულია ბარაღეთის საბოქაულო. დაინგრა ათი სოფელი: ბეჟანო, ალათუბანი, კოჭიო, იხთილა, მერელია, გოსზალარი. სამსარკისალი, დიდი ალაფთერი, არაგავა და მაჯაღია. დაიღუპა დიდძალი საქონელიც. მცხოვრებთ უნუგეშო მდგომარეობას ვერ ასწერს თურმე აღამიანი. არის ყოველგან ტირილი და ვაის ძახილი, უსახლკაროთ და ულუკმაპუროდ დარჩენილის ხალხის მწუხარება ქვასაც ცრემლს მოჰგვრის! უბედურება ორკეცდება თურმე იმით, რომ დაზიანებულს მაზრაში მეტად სუსხიანი ზამთარია და ხალხი ისედაც გაჭირვებული იყო. საქიროა დაუყოვნებლივ დახმარება.

მთავარ-მართებლის თავ. გ. ს. გოლიცინის ბრძანებით ტფილისის გუბერნიის მმართველს ი. ნ.

სვეჩინს ტელეგრაფით გაგზავნა 3000 მ. ახალქალაქის მაზრის დაზიანებულ მცხოვრებთათვის დასარიგებლად. გარდა ამისა მთავარ-მართებელმა ნება დართო, რომ დაზარალებულთ სესხი მიეცეს სამეურნეო თანხიდან, რომელიც დანგრეულ სოფელთ ეკუთვნის.

ტფილისის საკომერციო ბანკმა 3000 მანათი შესწირა ახალ ქალაქის მაზრაში მიწის ძვრისაგან დაზარალებულთა სასარგებლოდ.

ახალ ქალაქიდან დეპეშებით იტყობინებიან: 22 დეკემბერს, დილის ათ საათზე ქალაქ ახალქალაქში და მაზრის ზოგიერთ სოფლებში კვლავ იყო მიწის ძვრა. მიწა სუსტად შეირყა, მაგრამ წარსულის მიწის ძვრით დაზინებულნი მცხოვრებნი საშინლად შეშინდნენ და გარეთ გაეზარდნენ.

წარსულ მიწის ძვრამ ძალიან დააზიანა ახალ ქალაქში სახლები; ზოგიერთ მათგანში ცხოვრება საშიში შეიქმნა.

22-ს ახალქალაქში ჩამოვიდა ექიმებითა და ფერშლებით ტფილისის გუბერნატორი ი. ნ. სვეჩინი და მაშინვე წავიდა დაზარალებულ სოფლებში, რათა ადგილობრივ მიიღოს საჭირო ზომები უბედურთა საშველად.

დაქცეულ 13 სოფლიდან, როგორც ამბობენ, 3000 კაცი გადარჩენილა სიკვდილს, მაგრამ დარჩენილა უსახლკაროდ და ულუკმაპუროდ. მცხოვრებთა მდგომარეობა საშინელია სიცივეებისა გამო. ღამობით სიცივე 24 გრადუსამდის აღის და ამისთანა ყინვაში ქალი, ბავში, ავადმყოფი, დაჭრილი და დაზავებული ხალხი ცის ქვეშ არის.

ახალციხის ქალაქის მმართველობა იღებს შემოწირულებას დაზარალებულთა შესაწევად. პირველ დღესვე შეგროვდა 600 მანეთი. დაზარალებულ სოფლებში გზავნიან პურს, ტანსაცმელს, ფესაცმელს და სხვას.

ნავაგინის პოლკის უფროსი იტყობინება, რომ სამ დანგრეულ სოფელთა გაჩხრეკამ აღმოაჩინა 64 მოკლული და 1 დასახიჩრებული კაცი.

ხმა არის, რომ ორი სოფელი ისეთნაირად გაუნადგურებია მიწის ძვრას, რომ გაჩხრეკაც არ შეიძლებაო მათი. ი. ნ. სვეჩინს თან ახლავს გლეხთა საქმეების საკრებულოს მდივანი ა. ო. ყიფშიძე.

კალაგოგიური უანიუზნაგი.

დასასრული *)

აქვე უნდა ვსთქვათ რამოდენიმე სიტყვა ინტერესის შესახებ. თუ გვსურს, რომ ბავშვს ინტერესი აუძრათ რამე საგნის შესახებ, აუცილებელია, რომ მისი ყურადღება ერთს საგანზე გავაჩეროთ. შენიშნულია, რომ ბავშვის ყურადღება ხანგრძლივი არ არის. ადვილია, რომ ბავშვის ყურადღება ერთს საგანს მოვაშოროთ და მეორეზე მივმართოთ, მაგრამ მისი ერთ საგანზე დიდ-ხანს გაჩერება მეტად ძნელია. აი ეს არის მიზეზი, რომელიც აიძულებს მასწავლებელს, რომ მან ბავშვის ყურადღების მისაქცევად სხვა და-სხვა გარეგნულ საშუალებას მიმართოს, ხშირად ისეთსაც-კი, რომელიც თუმცა ამ მხრით ეხმარება მას, მაგრამ მავნებელია ბავშვის სულიერ ბუნებაზე. როგორც მაგალითად ვაწყობთ, შეშინება და სხვა, ამისთვის მასწავლებელი გარეგნულ მავნებელ ზომებს ვერ იხმარს ხოლმე; მან მხოლოდ უნდა აჩვენოს ბავშვებს შესასწავლი მასალა და ურჩიოს იმაზედ ყურადღების მიქცევა; შემდეგ კი უნდა მიჰმართოს თავისს ხელოვნებას და საგანი ისე დააყენოს, რომ ბავშვს მალე არ მოსწყინდეს და მის ყურადღებას თან და თან იზიდავდეს. ამ გვარად ინტერესის აძვრაც ნახევრად მასწავლებლის და მოსწავლის შორის დამყარებულ კავშირზე დამოკიდებული, რადგან რჩევას და დარიგებას თავისუფლად მხოლოდ მაშინ მიიღებს ბავში, როცა მისი გული სრულად მასწავლებელზეა მიხლობილი. სამწუხაროდ დღეს თითქმის შეუძლებელია ასეთი კავშირის დაკავება სკოლაში.

ზოგიერთს ყველასათვის ცხად მიზეზს ვარდა, უნდა შევნიშნოთ, რომ მასწავლებლის კავშირს მოსწავლეებთან არღვევს დასჯა და დასაჩუქრება მათი, რის შესახებაც უნდა ვსთქვათ რამოდენიმე სიტყვა.

III.

სასჯელი

თუ ბავში მასწავლებლის სურვილს ვერ ასრულებს და რამე შეცდომას ჩადის, იმ შემთხვევაში

სკოლური პრაქტიკა ნებას აძლევს მასწავლებელს, რომ ბავში დასაჯოს. სასჯელი ორ-გვარია: ზნეობრივი და ფიზიკური; ზნეობრივი მაგალითად, ბავშვის მხილება ან ცალკე ან ამხანაგებთან; ფიზიკური, ფეხზე დაყენება, გალახვა და სხვა. მიუხედავად იმისა, რომ ბევრი დაწერილია და ბევრი თქმულია სასჯელის წინააღმდეგ, სკოლების პრაქტიკაში სასჯელი მაინც ერთ აუცილებელ პირობად ითვლება და უნდა შევნიშნოთ, დიდს ხმარებაშიც არის. რა მნიშვნელობა აქვს და რა შედეგი მოსდევს სასჯელს, ამას ადვილად წარმოვიდგენთ, თუ ვიქონიებთ სახეში ბავშვის ფიზიოლოგიას. წარმოვიდგინოთ შემდეგი მაგალითი. ბავშმა მოიპარა სკოლაში ამხანაგის ნივთი. მასწავლებელმა ძებნის შემდეგ აღმოაჩინა ნივთი და პატრონს ჩააბარა. რომ მომავალში აღარ ჩაიდინოს დამნაშავემ ქურდობა, მასწავლებელი ხმარობს საშუალებად სასჯელს. მას მიჰყავს დამნაშავე, აყენებს ამხანაგების წინაშე და ამხილებს ბავშვს ჩადენილ შეცდომაში. ამხანაგები იცინიან, დამნაშავე-კი წითლდება, წუხდება და შეიძლება კიდევ სტირის. ამით თავდება ბრალმდებლის ოქმი და ბავში ზნეობრივად ისჯება. ეხლა გავარჩიოთ ეს მაგალითი; რა შედეგი უნდა მოჰყვეს ამას და ამ გვარ მაგალითებს?

როცა მასწავლებელი ბავშვს ამხილებს ამხანაგებთან, მაშინ ბავში ორ-გვარ ბრძოლასა ჰგრძნობს: ერთი მხრით ბავში თავისს თავს ებრძვის, რად ჩაიდინე საქმე ისე, რომ გამოგესო. მეორე მხრით ზიზღით უყურებს მასწავლებელს, როგორც მისი შეცდომის გამომამკარავებელს და ასეთი მისთვის შესაწუხებელი სცენის გამმართავს, ამხანაგებსაც, რომელნიც თანაგრძნობის მაგიერ დასცილიან ჩვეულებრივად, დამნაშავე მტრულის გრძნობით აღჭურვილი უყურებს. რამდენად დიდია ბავშვის მწუხარება, ამას ადვილად წარმოვიდგენთ, თუ ვიქონიებთ სახეში ერთი მხრით იმას, რომ ბავშვსაც აქვს თავმოყვარეობა და მეორე მხრით იმ ცხად ჭეშმარიტ მოგონებას, რომ რამდენათაც ვიწროა სამოძრაო წრე, იმდენად უფრო სულ-მოკლეა კაცი. ბავშვის თავმოყვარეობა ვიწრო ფარგალში ანუ წრეში ტრიალობს. ოჯახი და სკოლა ამხანაგებითურთ, აი წრე, სადაც ბავშვსა სურს თავისი ღირსება დაიცვას. ამის მეტს წრეს ბავშვის სულიერი თვალი ვერ ხედავს და ამისათვის როცა ბავშვს ვამცირებთ და უბღალავთ თავმოყვარეობას, ამ ვიწრო წრეში ის უნუგეშოთ რჩება, რა-

*) იხ. „მწევესი“ № 22, 1899 წ.

დგან მას უმფროსივით არ შეუძლია თავისი შეცდომა რამე მოსაზრებით ან გაამართლოს, ან ინუგეშოს თავი, რომ ამ შეცდომას სხვა კარგი საქმით დაეფარავო და რაიმე გზით თავმოყვარეობას აღვიდგენო. აი სწორედ ამის მიზეზია, რომ ბავშვი ხშირად იჩენს სულმოკლეობას. ეხლა ვსთქვათ, რა შედეგი მოსდევს სასჯელს? მიუბრუნდეთ ისევ ბავშვის სულიერ მდგომარეობას სასჯელის დროს. ბავშვი ხედავს, რომ მისი ქურდობა გამოაშკარავდა და ის მისთვის დაისაჯა, მაშასადამე ბავშვი ერთი მხრით ფიქრობს ქურდობა არ უნდა გამოიგონო; მეორე მხრით მასწავლებელი სძულდება, მაზედ ნდობა ეკარგვის, მის სახეზედ თავისი უბედურების (შეცდომის) სურათი ეჩვენება, რის გამოც თავის მალლა აღება ეზარება და ზიზლით ივსება; მესამე მხრით მცინარე ამხანაგებისადმი მტრობა ებადება და სამაგიეროს გადახდის გეგმას ამზადებს, რადგან გრძნობა სამაგიეროს გადახდისა თანაშობილი აქვს ბავშვს. ამ გვარად სასჯელი სულიერად ასუსტებს, აწუხებს ბავშვს და ბევრ ცუდს გრძნობას უძრავს. თუმცა ასეთი სულიერი მდგომარეობა მალე ეცვლება ბავშვს, რადგან გრძნობა უცებ წარმავალია და არა მუდმივი, მაგრამ ასეთი მდგომარეობა მაინც სტოვებს კვალს ბავშვის მეხსიერებაში და შემდეგში ცუდად აღიბეჭდება ხოლმე ბავშვის მოქმედებაზედ. მაშასადამე ცხადია ამ გვარ ზნეობრივ სასჯელს სარგებლობა არ მოაქვს; პირიქით ბავშვს ამ გვარი სასჯელით სულიერ ბუნებას უხდენთ.

სასჯელის სასარგებლოდ ხშირად მოჰყავსთ ის მოსაზრება, რომ ერთი ბავშვის დასჯა სხვაზე იქონიებს გავლენას და სხვები აღარ ჩაიდენენ დანაშაულობასო. უნდა გადაჭრით ვსთქვათ, რომ ეს ძლიერ მოკლე აზრია, მიტომ რომ ბავშვს ამხანაგის გაჭივრება მალე ავიწყდება, რადგან ბავშვისთვის უფრო დასცინოს ამხანაგს, ვინემ თანაუგრძნოს და ერთის გაჭივრებას მეორე ხომ ძლიერ იშვიათად გადიღებს თავისს თავზე. გარდა ამისა ეს მოსაზრება ნამდვილი არ არის, მხოლოდ იმედზეა დამყარებული და დამნაშავეს კი წინ და წინ ვხდით მომავალი ნაყოფის მსხვერპლად, ესეც არ შეიძლება ჩავსთვალოთ გონიერ მოქმედებად და პედაგოგიურად საქმის შესაფერად. თამამად შეგვიძლია ვსთქვათ და ბევრს გამოცდილებაც დაარწმუნებს, რომ არა თუ სხვები ვაფთხილდებიან, თვითონ დამნაშავესაც ვერ მოაშლივი-

ნებს ცუდ ყოფაქცევას ასეთი ზომა, როგორც ზემოთ მოვიყვანეთ. ფიზიკური სასჯელის შესახებ ლაპარაკი მეტად მიგვაჩნია და მისი მავნებლობის მტკიცების დრო მგონი უკვე ისტორიას ჩავაბარეთ.

რაც შეეხება იმას, რომ ბევრი ვითომ საკუთარი გამოცდილებით ამტკიცებს ბავშვის აღზრდის და სწავლების დროს სასჯელის აუცილებლობას, ამის შესახებ უნდა შევნიშნათ, რომ ასეთი აზრი არის შედეგი ჩვენი მოთმინების სიმოკლისა და მეცნიერულად აღზრდის სისტემის უცოდინარობისა. აქამდის, მართლაც, აუსრულებელ თეორიად ითვლებოდა ასეთი აზრი, რომ სასჯელს არ უნდა ჰქონდეს ადგილი სკოლის სისტემაშიო, მაგრამ დღეს ინგლისში, სადაც სკოლის საქმე დიდი ხნიდან წინ მიდის წარმატებით, სკოლა ჯეროვან სიმალეზედ სდგას და რედდომ*) შექმნა ისეთი სისტემის სკოლა, რომ სასჯელის საჭიროებას აღარაფინა გრძნობს. ერთი უმთავრესი ღირსება ამ ახალი სისტემის სკოლისა ის არის, რომ დასჯა და დასაჩუქრება ბავშვის, რა სახითაც უნდა იყოს, ფიცხლად აკრძალულია.

როგორ უნდა მოიქცეს მასწავლებელი თუნდ ზემოთ მაგალითად მოყვანილ შემთხვევაშიო, გვკითხავს მკითხველი? ჩვენი აზრით უფრო სასარგებლო და საქმის შესაფერი იქნება შემდეგი ზომა. თუ მასწავლებელს სურს, რომ დამნაშავე (ქურდობაში) ქურდობას გადაეჩვიოს, მან უნდა აუხსნას ბავშვს ცალკენ დაწერილებით მისგან ჩადენილი შეცდომა, აუხსნას ისე, რომ დასკვნა თვით ბავშმა გამოიყვანოს, დასკვნა იმ სახის, რომ ქურდობა—ცუდი საქმეა და მისი ჩადენა ყოველ მხრივ მეტად საზარალო არისო. ახსნის დროსაც მასწავლებელს სრულებით არ უნდა ჰქონდეს სახეში ბავშვი დამნაშავედ გამოიყვანოს და რამე სასირცხო აგრძნობინოს, ასე რომ ერთი და ორი შემთხვევა ისე უნდა ჩათვალოს მასწავლებელმაც და ბავშვმაც, ვითომც უნებურად და უფიცად უქნია ბავშვს. აგრეთვე მისთვის, რომ მთელი კლასი გააფრთხილოს და ქურდობა აღარაფინ ჩაი-

*) დაწვრთვებით შეიძლება შემდეგში გავაჩნოთ მკითხველთ ეს ახალი სისტემა ინგლისის სკოლისა. ავტორი.

დინოს, მასწავლებელმა ერთი და ორი ბავში კი არ უნდა დასაჯოს, ესე იგი წინდაწინ მსხვერპლად შესწიროს კარგს მიზანს, მან უნდა განუმარტოს მოწაფეებს, ქურდობა, როგორც ბიწიერება, და აუხსნას სრულიად ობიექტიურად, ე. ი. არც ერთი მათგანი სახეში არ უნდა ჰყავდეს, როგორც დამნაშავე და არც კერძო შემთხვევებზე ჰქონდეს ლაპარაკი, თორემ კერძო შემთხვევა დაკავშირებულია დამნაშავესთან და დარიგებაც სუბიექტიურ ხასიათს იღებს. ჩვენი აზრით ყოველი ცუდი და მავნებელი ყოფაქცევა ამ ზომით უნდა ჰქონდეს ბავშებს ახსნალი არა ერთგზით და შეგნებული საკმაოდ. გონება ანუ შეგნება და ცოდნა თუ შეიჩერებს ბავშს ცუდი საქმისაგან, თორემ შიში და სხვა გრძობაც უფრო საექვო თავმდებია მათი კარგი ყოფაქცევისა.

P. S. ამით გვინდოდა გაგვეთავებია ჩვენი მცირე შენიშვნები, მაგრამ მკითხველი უეჭველად შეგვნიშნავს, რომ ასეთი მოსაზრებები თეორეტიულია და მათი ასრულება სკოლაში თანამედროვე პირობების გამო შეუძლებელია. ვეთანხმებით მკითხველს, მაგრამ უნდა გამოვტყდეთ, რომ დღევანდელი სკოლა და მისი ორგანიზაცია არ გვაქვს ჩვენ მუდმივ ტიპად აღებული. ცხოვრების პირობები უნდა გაუმჯობესდეს, მასწავლებლობას ხელობის ხასიათი, ეს უღირსი ნიშანი, უნდა მოშორდეს და მაშინ ეხლანდელი სკოლის ჩარჩოები დაირღვევა, შიგ ბრწყინვალე სხივი ჩაანათებს და ეს თეორიაც პრაქტიკად გადაიქცევა. საჭიროა მხოლოდ, რომ ყველამ შეიგნოს თანამედროვე ნაკლოვანებები, გადასწვიტოს მათი არხივისაკენ გასტუმრება და საზოგადოებრივ შეგნებას გარეგნული წესწყობილების შეცვლაც მოჰყვება; ეს ისტორიული პროცესის უტყუარი კანონია.

ტ. ჯავახიძე.

ჩემი თავ-გადასაჯალი.

გაკრძელება 1)

ამა ჩემმა დააწყებინა საღმრთო და საეკლესიო წერილის კითხვა ჩემს ორ უფროსს ძმას. როდესაც ისინი კარგად კითხვას შეეჩვიენ, შემდეგ მათ დააწყებინა საზეპიროს სწავლება. იმ დროს, როცა ჩემი ძმები თავს აკლავდნენ სერობის ლოცვის ზეპირად დასწავლას, მე თავისუფლად ვთამაშობდი. როცა ძმები ზეპირობდნენ, მე მათ ყურს ვუკვებდი და ზოგიერთს ადგილებს ლოცვებიდან ვიხსომებდი. არასოდეს არ ყოფილა ისეთი დღე, რომ განსვენებულ მიმამჩემს სერობის ლოცვა არ შეესრულებიოს ნავაზშემბს. მწუხრი და ცისკარი ხომ იშვიათი დღე იქნებოდა, რომ არ შეესრულებინა, მწირველიც რომ არ ყოფილიყო მეორე დღეს. სერობის ლოცვას ჩემს ძმანებს აკითხებდა. ხშირად, როცა ძმებს შეეშლებოდათ საზეპირო და შეჩერდებოდნენ, მე ვუსწორებდი ხოლმე და ვახსენებდი შემდეგ სიტყვებს, რადგან მათ კითხვაში მე ზოგიერთი ადგილები ზეპირად დავისწავლე. ძლიერ უკვირდათ განსვენებულთ ჩემ მშობლებს ეს და ჩემს ძმებს შენიშნავს აძლევდნენ, თქვენს კითხვაში ეს ზეპირად სწავლობს, როდესაც ჯერეთ „ანბანი“ არ იცისო.

თუმცა სრული შვიდი წლის არ ვიქნებოდი, მაგრამ მეც მინდოდა სწავლა და ნამეტანი ცნობის მოყვარეობა მქონდა. წიგნის კითხვა არ დამაწყებინეს და ჩემ ცნობისმოყვარეობასაც არავინ არ აკმაყოფილებდა. ბუნებას ვაკვირდებოდი და ხშირად ვეკითხებოდი ხოლმე ჩემს ბებიას, თუ რატომ ეჩვენება კაცს ცა გობივით დამხობილი, ან რისგან წარმოსდგება ელვა და ქექა-ქუხილი. ასეთ კითხვებზე ბებია ჩემი ხშირად მიპასუხებდა ხოლმე: „რა ვიცი, შვილო, ღმერთს ყველაფერი აგრე გაუჩენია და რა ვიციო ჩვენ. როდესაც ელვა და ქუხილი გაჩნდება, მაშინ მამნეს დადევს მეხი და სადაც მი-

*] იხ. „მწიგნოსი“ № 18.

იმწყვრევს, დაეცემა და მოჰკლავს. ქეჩა-ქუხილის დროს მამნე დარბის და დასამალავ ადგილს დაეცემს, დაანათებს ელვა, რომ დაინახოს იგი და დაეცემა მეხი და გააქრობს. ელვის დროს პირი დაღებული არ უნდა გქონდეს და დაეღვების დროს უსათუოდ უნდა გააფურთხო“.

დღესაც ცხადათ მახსოვს, თუ რამდენი კითხვების აღსნა და განმარტება მსურდა, მაგრამ ვინ ამიხსნადა! იმ დროს სოფლებში არსად სკოლის ხსენება არ იყო. მხოლოდ საღმრთო და საეკლესიო წიგნების კითხვას ასწავლიდნენ და მეც ნელ-ნელა დამაწყებინეს ამ წიგნების კითხვა. საღმრთო და საეკლესიო წიგნების კითხვის სწავლება ჩემთვის საადვილო შეიქნა, და მალეც შევეჩვიე მათ კითხვას. სოფლებში იმ დროს ეკლესიებზე მედავითნეები აქა-იქ იყო. იმ ეკლესიაზე, სადაც მამა ჩემი იყო განწესებული, მედავითნე არ ყოფილა და ამ თანამდებობას, თითქმის, მე ვასრულებდი. ორი-სამი წელიწადი ამნაირ მდგომარეობაში დავრჩი. წინეთ თუმცა ძლიერ ეშინოდათ სასწავლებელში შვილების შეყვანა და მცირე წლოვანებს ჯვარს დაწერდნენ ხოლმე, რომ სასწავლებელში ბავშვების შეყვანა თავიდან აეცდინათ, მაგრამ ბოლოს აქა-იქ გაბედეს ზოგიერთებმა და თავისი შვილები შეიყვანეს ქუთ. სასულ. სასწავლებელში. ერთი მრევლის მღვდლის შვილი სწავლობდა ქ. სასულიერო სასწავლებელში; ამ მოსწავლეს ხშირად ვნახავდი ხოლმე დღესასწაულების დროს და ნამეტნავად მეხარებოდა მისი სასწავლებელში მიცემა. როცა მამაჩემს ჩამოვუგდებდი ამაზე ლაპარაკს, და დაუწყებდი თხოვნას მიმეცით სასწავლებელში-თქო, მეტყოდა: შე საწყალო, არ იცი, რა ამბავი ხდება სასწავლებელში, თორემ არ ისურვებ იქ შესვლას. ერთი რომ იქ ყოველ დღე როზგვენ მოსწავლეებს, მეორე სარჩოს შოვნა არის ძნელი. ვის აქვს იმდენი შეძლება, რომ იქ შვილი შეინახოს? იქ ვინც მიყავსა, ასში ხუთი თუ გაასრულებს სწავლას, თორემ სხვები იხოცებინან», ასე გადაწყვეტით უარის თქმა სასწავლებელში შეყვანაზე გულს მიხეთქავდა და ბევრჯერ ჩუმათ ბევრიც მიტირია ხოლმე...

ყოფილა ისეთი შემთხვევა, რომ მამა ჩემი გამწყრომია ხოლმე და გულ მოსულს უთქვამს: „ღამაცა, დამაცა და შენ თუ სასწავლებელში არ შეგიყვანო, გაიგებ. შენ ნახავ შენს სეირს იქ, რო-

დესაც ყოველ დღეში ორ-ორჯერ გაგროზგვენ და მქადისა და რიონის მღვრიე წყლის მეტს ვერას იშოვი. მამა ჩემი თუმცა ძლიერ მაშინებდა ამ სიტყვებით, მაგრამ ჩემთვის კი ძლიერ სასიხარულო იყო. გულში ვფიქრობდი: სწავლა არ მიჭირს და რისთვის გამლახვენ ასე ტყუილა. არაფერს დავაშავებ და რას მერჩიან! თუ მღვრიე წყლის მეტი არაფერია იმ ოხერ ქუთაისში, დავშენდავ და ისე დავლევ. ამ ლოდინში მე ვიზრდებოდი, მაგრამ სასწავლებელში არ მიმცეს და ეს გარემოება ძლიერ მაწუხებდა.

როცა სტუმრები შეიყრიდნენ ხოლმე ჩვენს ოჯახში თავს, მაშინ ჩამოვადებდნენ საუბარს ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელზე და იქ შესაყენ ბავშვებზედაც. ზოგს მოწონდა ბავშვების სასწავლებელში მიცემა და ზოგი წინააღმდეგი იყო. მამაჩემის ყველა შვილების მომნათველი—ნათლია ერთი მღვდელი დ. ბ.—შვილი იყო. ეს ძლიერ წინააღმდეგი იყო ბავშვების სასწავლებელში მიცემაზე. მას შვილები არ ჰყავდა და ძლიერ შეძლებული კაცი იყო. მამა ჩემი ეტყოდა ხოლმე: „მირჩევენ შვილის მიცემას სასწავლებელში და არ ვიცი, როგორ მოვიქცე, სამს დრო აქვს წასული, დიდები არიან და მეოთხე შვილის მიცემას ვაპირებ და ვერ გამიბედნია“. «რისთვის აძლევ შვილს სასწავლებელში?» ეტყოდა ხოლმე ჩვენი ნათლია: «ხომ მღვდლათ უნდა ეკურთხოს? სასწავლებელშიაც რომ არ შეიყვანო, ისეც ეკურთხება. ჩემი ფულები რომ შ—ში ძირულის მდინარეში ჩავყარო, უბისამდის შეაბუგებს წყალს და მაგას ვერ ვაკურთხებინებ? თავი დაანებე მაგის სასწავლებელში შეყვანას, ფიქრი ნუ გაქვს, თუ ცოცხალი ვიქნები, ჩემს ფულებს აუსრულებელი არა დაურჩება-რა“. ვერ წარმოიდგენს კაცი, თუ როგორ მაწუხებდა ჩემი ნათლიის ეს სიტყვები, მაგრამ რას ვიზამდი. ასე ამ მოლოდინში გავლო თორმეტმა წელიწადმა. დავაპირე ორჯერ-სამჯერ გაპარვა სასწავლებელში ჩუმათ, მაგრამ არავინ არ მყავდა ნაცნობი ქუთაისში, რომ პირველად მასთან მივსულიყავი და თავი შემეფარებია. ასე ვიტანჯებოდი და კაცი ჩემი შემბრალებ არავინ იყო.

(გაგრძელება იქნება).

ს ხ ლ ო მ ა

საიმპერატორთა სამეურნეო საზოგადოების განყოფილებისა ქ. ქუთაისში 20 ნოემბერს ამა 1899 წელსა.

თავმჯდომარეობდა ქუთაისის სამეურნეო განყოფილების კომიტეტის თავმჯდომარე თავ. მიქელაძე, რადგან ბატ. გუბერნატორი არ ბრძანდებოდა. უმთავრესი საქმეები გადადებულ იქმნენ შემდეგი სხდომისათვის.

მდივანმა ალ. ნანუაშვილმა მოახსენა განყოფილებას შემდეგი: 1897 წელში რაფ. ჩხლაძემ შემოიტანა განყოფილებაში თხოვნა, რომ ამ უკანასკნელმა გაგზავნოს მის მამულში მევენახობის სპეციალისტი, რომელმან მოახსენოს განყოფილებას, რა მდგომარეობაშია დღეს მისი ახალი სისტემით გაშენებული ვენახი, რომ შემდეგ მან მიიღოს განყოფილებიდან მოწმობა ამ საგნის შესახებ, რადგან ამ ცნობებს სთხოვს მას სამიწადმოქმედო დეპარტამენტი, რომ ბ. ჩხლაძეს მიეცეს დეპარტამენტის სუბსიდიით მევენახეობის და მეფუტკრეობის პრაქტიკული სკოლის გახსნის ნება. ამასთან ბ. ჩხლაძემ წარმოადგინა დეპარტამენტიდან მიღებული ქალაქი ამ საგნის შესახებ. ეს თხოვნა შეიწყნარა განყოფილებამ და დანიშნა ბ. შარაშიძე, ქუთ. სამ. სასწ. მასწავლებ., აგრეთვე სთხოვა განყოფილებამ საქარის ამერიკული ვენახის საჩქოლეს გამგეს დაენიშნა თავისი წარმომადგენელი ბ. შარაშიძესთან ერთად. ბ. შარაშიძემ და საქარის საჩქოლეს წარმომადგენელმა ბ. გარაევმა ამ საგნის შესახებ უკვე წარმოადგინეს ცნობები (ეს ცნობები წაკითხულ იქმნა მდივნისაგან).

თავ. ზ. წუჯიკიძე. როგორც ჩანს წაკითხული ცნობებიდან, ბ. ჩხლაძის საჩქოლეში უფრო კარგად ყოფილა დაყენებული ვენახის დამყნის და მისი მოვლის საქმე, ვინემ თვით საქარის საჩქოლეში. რას უნდა მივაწეროთ ასე შევნივრად განხარება ნამყენების? ნუ თუ ბ. ჩხლაძე სხვაზე უფრო კარგად მყნის? საინტერესოა გავიგოთ, ვინ მყნის ვენახს ბ. ჩხლაძის საჩქოლეში და ვინ უვლის!

რაფ. ჩხლაძე. ჩვენს საჩქოლეში მყნის ვენახს და უვლის უმთავრეს შემთხვევაში ჩემი ძმა ვარლამი და აგრეთვე ის პირები, რომლებსაც იგი წრთვნის

ამ საქმეში. ძალიან ყურადღება ექცევა რიგიანად დამყნას, დარგვას და წამლობას, რითაც აიხსნება საჩქოლეს რიგიანი მდგომარეობა.

სამ. ქვანაძე. რადგან ლაპარაკი შეეხება ბ. ჩხლაძის საჩქოლეს, არ შემოძლია არ მოვახსენოკრებას ჩემი აზრი მის შესახებ. მე შემთხვევით ვნახე ს. შრომაში ბ. ჩხლაძის ამერიკული ვაზის საჩქოლე და სიმართლე უნდა ვსთქვა, გამაკვირვა როგორც სისუფთავემ, აგრეთვე მეტადრე საზრიანმა მოვლამ. ამ წლის დარგულ ნამყენებში ძლიერ ცოტანი ვნახე გამხმარი და ჩემის აზრით განხარებულთ რიცხვი უნდა აღემატებოდეს 90 %-ს რაიცა იშვიათად მიწახავს თვით საფრანგეთის პირველ ხარისხოვან პეპინიერებში; საქარის საჩქოლეში კი განხარებოლთა რიცხვი აღის მხოლოდ 35—40 %-დევ. ნამყენები არ იყო ძლიერ ახლოს დარგული, რასაც სხვაგან ჩადიან, შეხორცებული იყო მაგრად, და რამაც კიდევ უფრო გამაკვირვა და რაიცა არ მიწახავს ევროპაში, ზოგიერთ ამ ნამყენებზე ვნახე მწიფე მტევნები, რომლებიც ჩემი ხელით მოვკრიფე და ვიგეფე. კიდევ შევნიშნე მაშინვე, რომ კარგი იქნება რამდენიმე ცალს ამ ახალ ნამყენს მტევნებიანად გაგზავნიდნენ პარიზის გამოფენაზეთქო. იქვე გავსინჯე ამერიკული ვაზებით (ნამყენებით) განახლებულ ზვრიდგან ამ წლის მოწეული ღვინო, რომელიც მეტად სასიამოვნო გემოსი იყო, მხოლოდ ცოტა მომეაოა, რაიცა აიხსნება ყურძნის ადრე მოკრეფისაგან.

გ. ზღანუაძე. მე წინეთაც წინააღმდეგი ვიყავი და ვხლაც წინააღმდეგი ვარ მოწმობის მიცემაზე. რადგან საქარის საჩქოლედანაა ცნობები წარმოდგენილი, აღარაფერი გავწყობა, მაგრამ უნდა მიეცეს მოწმობა კი არა, მარტო პირი იმ ცნობებისა. ვიყავი და ვარ წინააღმდეგი მიტომ, რომ ბ. ჩხლაძემ ეს საქმე დაიწყო იღუმლად, სამეურნეო განყოფილების გაუგებლათ და ამიტომ განყოფილებას არავითარი ყურადღება არ უნდა მიექცია ბ. ჩხლაძის თხოვნისათვის. იმას ჩვენთვის უნდა ეთხოვნა შუამდგომლობა მთავრობასთან და რადგან ჩვენ გვერდი ავვიხვია, უჩვენოთვე გააკეთოს საქმე.

დეკ. დ. ღამბაშიძე. სხვების ნათქვამს ჩხლაძის საჩქოლეს შესახებ კიდევ ისე არ ღვეჯერებდი, რომ მე თვითონ არ ვიცოდევ, თუ როგორ კარგად აკეთებს მოწმობის მთხოვნელის ძმა, ვარლამ ჩხლაძე ვენახის ნამყენებს. მე წელს ამ ვარლამ ჩხლაძეს

დავამყენებინე ჩემს ეზოში ვენახი და დავარგვევინე. უნდა ვსთქვა, რომ სწორედ საუცხოვოდ ჰქონია მას შესწავლილი ეს საქმე. ძირი და თავი ნამყენის ისე მოხდენილად ეცმება ერთი მეორეს, რომ ძალიან დაკვირვება უნდა გამოცნობას, თუ სად შეერთდება ჩვენი ვაზი და ამერიკული. ენა ნამყენის თვალსაჩინოდ განირჩევა სხვის დამყენილის ენისაგან. წლებადელი ჩიხლაძის დამყენილი ვაზები ბევრად მეტები გაიზარდა, ვინემ შარშანდელი საქარის საჩქოლეში ნაყიდი ფესვიანი ნამყენები. რაც შეეხება ბ. ზდანევიჩის მოხსენებას, არ შეიძლება არ შევნიშნო, რომ ამ ნაირი მსჯელობა უსაფუძვლოა. რა კანონიერი უფლება გვაქვს ჩვენ, რომ მთხოვნელს არ მივსცეთ ის, რისაც დაკავება არ შეიძლება? მაშ რათ დავნიშნეთ ჩვენ მთხოვნელის მამულის ნახვა და რათ გვინდა ის ცნობები, რომლებიც ჩვენმა დანიშნულმა სპეციალისტებმა მოგვახსენეს? ვკითხოთ ბ. ზდანევიჩს, რატომ ანჯაფარობის საქმეში არ გამოიჩინა მან ამისთანა თავმოყვარეობა, როდესაც აღნიშნულმა ანჯაფარობამაც საქმე თავიდან დაიწყო ჩვენდა გაუგებლათ და შემდეგ ჩვენ უფრო სამძიმო თხოვნით მოგვმართა, ვინემ ჩიხლაძემ,—მან ფულის დახმარებაც ითხოვა და ჩვენ ამაზედაც არ გვითხოვია უარი, ჩიხლაძისთვის-კი უბრალო ცნობების მიცემაც არ უნდა ბ. ზდანევიჩს. უეჭველია, რომ აქ სხვა რაშიე მიზეზი იმალება.

დ. ნაზარაძე. თანახმა ვარ ბ. ზდანევიჩის აზრებისა, ბ. ჩიხლაძეს უნდა მიეცეს მარტო პირი სპეციალისტებიდან წარმოდგენილი ცნობებისა, მოწმობის მიცემა კი არას გზით არ შეიძლება, ჩიხლაძეს ჩვენთვის გზა არ უნდა ახვია.

ს. ქვარაძე. გაცხადებული ვარ ძალიან, რომ ბ. ზდანევიჩი და ნაზარაძე—ეს პატივცემული პირები თანაგრძობის და გამხრეგების ნაცვლად კიცხვენ კიდევ ბ. ჩიხლაძეს, თუ რად აუხვია მან გვერდი ქუთ. სამეურ. საზოგ. განყოფილებას და ჩვენს ჩუმად რათ აკეთა საქმეებიო. მე თითქმის არ ვიცნობ ბ. ჩიხლაძეს, მხოლოდ ვნახე მისი ნამოქმედარი სოფელ შროშაში, ვნახე სამაგალითო ამერიკული ვაზის საჩქოლე, ვნახე შევნიერი ახალი სისტემით გაკეთებული ზვარი, რისგანაც იღებს მაგალითს მთელი სოფელი, ვნახე შროშაში დაკაპიწებული ხალხი, მღვდლებიც კი, რომლებიც თავის ხელით აბრუნებდნენ მიწას, რომ მაზედ აეგოთ ამერიკულ

ვაზზედ ახალი ზვრები და ეს სამაგალი მოვლენა იყო გამოწვეული ბ. ჩიხლაძის მაგალითით. დიახ, მე ვნახე ყველა ეს და ჩემთვის, ახალ კაცისთვის, საკმარისია, რომ ბ. რაფ. ჩიხლაძეს და მის „ჩუმალ“ მოქმედებას, რასაც სხვები აქ კიცხვენ, უთხრა ვაზა და დაუკრა ტაში... თამამად ვიტყვი, დიდი ბედნიერება იქნებოდა, რომ იყოს ბლომად თუნდ ჩუმად და საიდუმლოდ ამ გვარ საქმეების ჩამდენი, დეე იმოქმედონ იმათ ქუთ. სამ. საზოგ. განყოფილების გარეშე და ლოცვა კურთხევის მიუღებლათ, ხოლო ხალხისათვის სასარგებლოდ კი! ამისათვის პატივცემულმა განყოფილებამ კი არ უნდა გაჰკიცხოს ის კაცები, არამედ უთხრას ქება, გაამხნევოს და დაეხმაროს ყველაფერში. ამიტომ დარწმუნებული ვარ, რომ ქუთ. სამ. საზოგ. განყოფილება მისცემს ბ. ჩიხლაძეს იმ მოწმობას, რასაც იგი სამართლიანად თხოულობს.

თავმჯდამარე. საქმის პირი ბ. ჩიხლაძეს უთუოდ უნდა მიეცეს, ამის დაკავება არ შეიძლება და რაც შეეხება სხვა ლაპარაკს, მე ეს მეტად მიმაჩნია და ამისათვის ამაზე ლაპარაკის ნებას აღარავის ვაძლევა (სხდომა დაიხურა).

† მონაზონი დედა აკვილინა.

მცირე ავან-მყოფობის შემდეგ დამით 12—13 ნოემბერს გარდაიცვალა აჩიერ სოფლით მდვიმის დედათ მონასტრის მონაზონი დედა აკვილინა—მობიდან 81 წლისა. განსვენებული აკვილინა იყო შორაპნის მაზრის სოფ. საქარის დგან აზნაურის ს-მონ წერეთლის ასული; მან მთელი თავის სიუმაწვიდე და სიცოცხლე შესწირა მონაზონობას წოდებას, რომელსაც მტკიცედ და შეუგინებლად ასრულებდა იგი თავის წმინდა ცხოვრებით; დედა აკვილინა ცხოვრებდა მონასტერში ორმოც-და-ათი წლის განმავლობაში; იგი იყო წირვა-ლოცვის მეტად მოყვარე, დვთის მოძიში და ადამიანის მოხატრე, მეტათ მწყნარი, მმვიდე ხასიათის და მართლის მოღვაწარაკე; ებრალებოდა უპატრონო ქვრივი და

ობოლი, აძლევდა უველას მათ შემწეობას შეძლებისა და გვარად, იღებდა წუღუნულებით ავამყოფებს, კუტებს, დავრდომილებს და არჩენდა საპადლოთ საკუთარი წამლით და შრომით; თუმცა მოხეცი იყო განსვენებული, მაგრამ ღოცვა, შრომა და ხელთ-საქნარი თვით სიკვდილის დღემდის არ დაუგდია; ის ქსოვდა, ჰკერავდა და უპატრონო ქვრივ-ობოლს უგზავნიდა; მუსაიფში იყო მეტათ დაკვირებული და აზრიანი; ისეთს არას იტყოდა, რომ მაშინათვე სადმართო წერილის სიტყვებით არ დაემტკიცებია თავის ნათქვამი. და აკვილინა იყო ნამდვილი მიმდევარი ძველი აღთქმის ათი მცნების და ახალი აღთქმის ცხრა მცნების ნეტარებისა; იგი წარმოუდგენს ეხლანდელ მონაზვნებს ნამდვილ მაგალითს მონაზონობისას თავისი უბიწო და შეუგინებელი ქველ-მოქმედური ცხოვრებით.

14-ს ნოემბერს, დედა აკვილინას უწირეს და წესი აუკეს მონასტრის ეკლესიაში და შემდეგ დაკრძალეს ამავე მონასტრის სასაფლაოზე, სადაც დღეს მწუხარებით გამოეთხოვენ მას მონასტრის დ ბი.

მწირველი იყო და განსვენებულზე დაესწრო ჯრუჭის მონასტრის არქიმანდრიტ მ. ნიკიფორე ადგილობრივი მღვდელთა თანა-მსახურებით.

საუკუნოთ იყოს ხსენება მენი მონაზონთა სიქადულო და სუფ-მნ.თო დირსო დედაო აკვილ ნა!

ჭიათურის საეკლესიო — სამრევლო სკოლის მასწავლებელი ბესარიონ ვაშაძე.

საეკლესიო სანთელი.

დასასრული *)

მაგრამ ეკლესიური სანთლის მნიშვნელობა ამით არ თავდება. სანთელი ნიშნავს ჩვენს სიყვარულს ღვთისადმი, მაგრამ ამავე დროს იგი არის ცხადი გამომეტყველი ჩვენი სიყვარულისა ჩვენ მოყვასთადმი, ჩვენ ძმათადმი ქრისტეს მიერ, და მასთან

გამომხატველი სიყვარულისა არა მარტო სიტყვით და ენით, არამედ საქმით და ქეშმარიტებით. სანთელი არის მსხვერპლი ღვთისა და ამავე დროს კეთილი საქმე სასარგებლო მოყვასთა, — საქმე ქველმოქმედებისა და მოწყალებისა. როცა ვინმე ყიდულობს სანთელს ტაძარში და წმ. ხატების წინაშე ანთებს, ამით ის თავისი შემოსავლის ნაწილს სწირავს ეკლესიის საჭიროებას, რომელსაც მოითხოვს ტაძრის განახლება და გამწვანება. ამიტომ ასეთი კაცი ქეშმარიტად ეკუთვნის აღმაშენებელთა და კეთილის შეოფელთა ამა ტაძრისა, რომელთაც ეკლესია მუდამ იხსენიებს, ვინაიდან ეკლესიის შემოსავალი იხმარება საჭიროებისამებრ ტაძრის განსამწვანებლად, სალაროს მოსაწყობად და კანკელის განახლებისათვის და სხ. გარდა ამისა, ყოველი კაცი, რომელიც ტაძარში სანთელს ანთებს, ამავე დროს სულიერ სანთელს ანთებს მრავალ ბავშთა გულში, რომელნიც უამისოდ დარჩებოდნენ ბნელსა შინა, ვინაიდან სანთლის შემოსავლის მცირე ნაწილი იგზავნება სხვა და სხვა სასწავლებლების და საეკლესიო სკოლების შესანახავად. ის, ვინც ხატის წინ ანთებს სანთელს, ამავე დროს თავისი შემოსავლიდან იგი იძლევა ნაწილს ობლების გამოსაზრდელად, რომლებიც ინახებიან მარტო სანთლის შემოსავლით. ერთი სიტყვით, ვინც სანთელს ანთებს ხატის წინ, ასრულებს ქველის საქმეს, რომლითაც გვიმტკიცებს თავის სიყვარულს მოყვასთადმი, იგი მოწყალებას აძლევს გაჭირვებულთ; ხოლო „მოწყალება“, როგორც ამბობს წმ. იოანე ოქროპირი, „არის დედოფალი ქველის მოქმედებათა, რომელთაც ფრიად ჩქარა მიყავს მორწმუნენი ზეცათა შინა და ეს მოწყალება შეიქნება მათი საუკეთესო მფარველი. „კორნილიოს! რქვა მას ანგელოსმა: ლოცვანი შენნი და ქველის საქმენი შენნი აღვიდეს სახსენებლად შენდა წინაშე უფლისა“ (საქ. მოც. 10, 4). ეს ნიშნავს, რომ რამდენი ცოდვებიც უნდა გქონდეს შენ, ნუ გეშინია, თუ შენი მოწყალება შენთვის შუამავლობს ღვთის წინაშე. არავითარ ზეციურ ძალას არ შეუძლია წინააღმდეგეს მას. მოწყალება ითხოვს სამაგიეროს და ხელთა აქვს სიტყვა უფლისა: „რავდენი უყავით ერთსა ამას მცირეთაგანსა, მე მიყავით“ (მათ 26, 20). რამდენი ცოდვებიც უნდა აქვდეს კაცს, მოწყალება ყველას აქარწყლებს.

*) იხ. „მწყემსი“, № 22 1899 წ.

მაგრამ ასეთი მნიშვნელობა აქვს მხოლოდ წმინდა ეკკლესიურ სანთელს, რომელიც მომზადებულია ფუტკრის წმინდა ცვილისაგან და რომელსაც ყიდულობენ ეკკლესიაში და იქვე წმ. ხატების წინ ანთებენ. თუ რამეა შერეული ეკკლესიურ სანთელში, მაშინ იგი კარგავს თავის დიდ მნიშვნელობას და ასეთ მსხვერპლს არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს ღვთის წინაშე. მსხვერპლი უნდა იქნეს წმინდა, თუ გვინდა, რომ ჩვენ მიერ შეწირული მსხვერპლი შეიწიროს უფალმა, ძველს აღთქმაში ღმერთს წირავდნენ ძვირფასს მსხვერპლს — ხარებს და ცხვრებს, რომელნიც უნდა ყოფილიყვნენ წმინდანი. ყოველი უწმინდური მსხვერპლი წინააღმდეგია ღვთისა, ამიტომ ასეთი მსხვერპლი ნაცვლად შეწყალებისა გადმოავლენს ჩვენზე ღვთის რისხვას ისე, როგორც ძველი აღთქმის მღვდლების ოფნის და ფინესის მიერ შეწირულ მსხვერპლზე გადმოვლენილ იქმნა რისხვა ღვთისა. თუ გვინდა ავცდეთ ასეთ რისხვას, უნდა ვეცადოთ, რომ ჩვენ მიერ შეწირული სანთელი იქნეს წმინდა ცვილისაგან გაკეთებული. ასეთი სანთლის მოპოება შეიძლება მარტო ტაძარში და არა დუქნებში, სადაც ბლომად ყიდიან ყალბ სანთელს. აგრეთვე ცოდვენ ღვთის წინაშე ისინიც, რომელნიც ყიდულობენ ყალბ ცვილს და შინ თავისი უწმინდური ხელებით ამზადებენ სანთელს და მერე მიაქვსთ და ანთებენ წმ. ხატების წინაშე. ასეთი ყალბი სანთლის სუნით არ არის მომასწავებელი სულის წმიდის მადლისა, რომელსაც მოასწავებს ცვილი, რომელიც შეკრებილია სუნნელოვანი ყვავილებისაგან. ასეთი ყალბი სანთლის შემწირველნი ცხადად ამტკიცებენ, რომ იგინი ყურადღებას არ აქცევენ ტაძრის სიმშვენიერეს. იგინი თავიანთი ყალბი მსხვერპლით, რომელსაც ადის კომლი, აფუჭებენ ყოველ სამკაულს ტაძარში. თავიანთი უწმინდური სანთლებით, რომლებითაც იმპერატლება ხატებზე წმიდათა სახეები, შემწირველნი კი არ ასიამოვნებენ უფალს, არამედ ფრთხად არისხებენ მას, ხოლო ვინც არისხებს უფალს; იგი დაისჯება. აი მაგალითი იმისა, თუ როგორ ურისხდება უფალი ტაძრის შეურაცმებელთ: ათონის ერთ მონასტერში სასადილოში შესავალი კარების ზემოთ დიდი ხნიდგან დახატული იყო ღვთისმშობლის სახე. ტრაპეზის გამგე მოვალეობისაგან სხვა ბერებზე უფრო ხშირად დღისით და ღამით

შედიოდა ამ კარებში. ღამით იგი ხანდისხან ხატის წინ გაივლიდა ხოლმე ანთებული კვარით. ერთხელ, როცა ტრაპეზის გამგემ, სახელად ნილმა, ანთებული კვარით გაიარა ხატის წინ, შემდეგი სიტყვები გაიგონა ხატისაგან: „ნუ მოდიხარ აქ ანთებული კვარით და ნუ მქვარტლავ ჩემს სახეს“. ნილი პირველად შეშინდა, მაგრამ მერე იფიქრა, ალბად ეს სიტყვები რომელიმე ბერმა დამიძახაო, და შემდეგ ისევ უწინდებურად დადიოდა ანთებული კვარით. გაიარა ცოტა დრომ და ნილმა ხელახლად გაიგონა შემდეგი სიტყვები: ბერო, უღირსო ამა სახელისავე! ნუ თუ კიდევ დიდხანს ივლი ანთებული კვარით და გააფუჭებ ჩემს სახეს?“ ამ სიტყვების დროს საწყალი ტრაპეზის გამგე დაბრმავდა, და ბერებმა მეორე დღეს ნახეს იგი თავდაღმა მდებარე ხატის წინ. ყველა ბერებმა და ამ დასჯილმაც დიდხანს ილოცეს ამ სასწაულთ-მომქმედი ხატის წინ, ხატის წინ დაანთეს გაუქრობელი კანდელი, და ტრაპეზის ახალს გამგეს უბრძანეს, რომ ყოველ საღამოს ხატის წინაშე ეკმია. ერთ დღეს, როცა ნილი ხატის წინაშე გულმოდგინედ ლოცვილობდა და ტირიდა, მას მოესმა შემდეგი ხმა: „ნილი! შენი ვედრება იქმნა შესმენილ და მხედველობა უბრუნდება თვალთა შენთა“. ღმერთმა ინებოს, რომ ეს მაგალითი ჭკუის დასარიგებელი იქნეს ყველასათვის, რომელნიც ყალბ სანთელს ანთებენ ტაძარში და მქვარტლავენ ხატებს და სხვა საეკკლესიო სამკაულებს.

აქვე უნდა მოვიხსენოთ ისიც, რომ რიგი არ არის ხატების წინ დავანთოთ და ან ხელში დავიჭიროთ ღვთის მსახურების დროს სანთლის მსგავსი ხეები და თუნუქა, რომელთა ზემოთ ანთია სანთელი. თუ გვინდა, რომ ჩვენ მიერ ხატების წინ ანთებული სანთელი შეიწიროს უფალმა, უნდა ვეცადოთ, რომ სანთელი იყოს დამზადებული ფუტკრის წმინდა ცვილისაგან, წინააღმდეგ შემთხვევაში ჩვენ გავარისხებთ უფალს. ამიტომაც მღვდელ-მთავრები და მღვდელნი ძველი აღთქმის, მღვდელ-მთავართა და მღვდლების მსგავსად, ფიცხელ ყურადღებას აქცევენ, რომ ხატების წინ ანთებული სანთელი იყოს წმინდა ცვილისაგან გაკეთებული და არა ყალბი. ამ ბოლო დროს, როცა ასე გავრცელდა ყალბი საეკკლესიო სანთელი, ამავე საგნის შესახებ გამოიცა კანონი, რომელიც სასტიკად სჯის როგორც მათ, რომელნიც ამზადებენ ყალბ სანთელს, ისე მათთაც, რომელნიც ყალბ სანთელს ყიდიან.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

ქართლ-კახეთის ეპარქიის სამღვდლოების კრებამ დაადგინა: შუამდგომლობა აღიძრას საქართველოს ექსარხოსის წინაშე იმის შესახებ, რომ დაარსდეს საეპარქიო საქალებო სასწავლებელში სტიპენდია მისის ძალად ყ-დ უსამღვდლოესის იოანნიკეს სახელობაზედ; ამასთან სანთლის ქარხნის მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად, რომელიც შეადგენს ამ სასწავლებლისა და სხვა სასულიერო სასწავლებელთა ერთადერთ შესანახ წყაროს, გარდაეცეს ეს ქარხანა სამღვდლოების უწყებას იმავე პირობებით, როგორც რუსეთში არსებობს ასეთი ქარხნები.

21 ნოემბერს, * * საქართველოს ექსარხოსმა, ყოვლად უსამღვდლოესმა ფლადიანემ საქალებო საეპარქიო სასწავლებელში წირვის შემდეგ პარაკლისი გარდაიხადა. ამ დღეს ექსარხოსმა კიევისა და გალიციის მიტროპოლიტს მაღალ ყოვლიად უსამღვდლოესს იოანნიკეს შემდეგი დებემა გაუგზავნა:

„ქართლ-კახეთის ეპარქიის სამღვდლოების კრებამ, თქვენის სასულიერო სამსახურის 50 წლის შესრულების სახსოვრად და მის ქალთა განათლებაზე თქვენის მწყემს მთავრულის მზრუნველობის მოსაგონებლად, გარდასწყვიტა რა თფილისის საქალებო საეპარქიო სასწავლებლის ექვს კლასიანად გადაკეთება, მთხოვა მეშუამდგომლნა სასწავლებლისათვის იოანნიკის სახელის წოდების შესახებ და მომეხსენებინა ეს გარემოება თქვენის მაღალ-ყოვლად უსამღვდლოესობისათვის სასწავლებლის დღეობის დროს.

* * * უწმ. სინოდთან შემდგარი განსაკუთრებული კომისია შესდგომია საპენსიო წესების შემუშავებას ქალაქისა და სოფლის მღვდელთათვის. პენსიის მისაღებ ვადად აზრად აქვთ 35 წელიწადი დანიშნონ. ქალაქის დეკანოზებს დანიშნებათ—450 მან., ქალაქის მღვდლებსა და სოფლის დეკანოზებს—360 მანეთი, სოფლის მღვდლებს—240 მანეთი, ქალაქის მთავრებს—240 მ., სოფლის მთავრებს—180 მან. მედავითნეთ პენსია არ დანიშნებათ.

* * * რედაქციამ მიიღო ახალი ქართული წიგნი: „ცხოვრება ქართველთა განმანათლებელის წმიდა

ნინოსი“, ქართულიდამვე მდაბიურად გადმოცემული მ. შარაძის მიერ, მეორე გამოცემა მორჩილის რ. ბარამიძისა. წიგნი შეიცავს 48 გვერდს და ღირს ერთი შაური.

* * * მოვავრებთ ჩვენს მკითხველებს, რომ 30 დეკემბერს შესრულდება ვადა, როდემდისაც შეიძლება შეცვლა ქალაქის ფულისა—სამ-მანეთიანისა, ხუთ-მანეთიანისა და თუმნიანისა—1887 წლის ნიმუშისა. ამ ფულების შეცვლა შეიძლება სახელმწიფო ბანკში.

* * * მთავარმართებლის საბჭოს, გაზ „ტფ. ფურცლის“ სიტყვით, გარდაუწყვეტია საერობო საშუალებიდან დახმარება აღმოუჩინოს სასოფლო სკოლებს ტფილისის გუბერნიაში—13,500 მან. და ქუთაისისაში—14,100 მან.

* * * ამ დღეებში ტფილისის პოლიციმეისტერს და საგანგებო მინდობილებათა მოხელეს ტფ. გუბერნატორთან დაურიგებიათ ტფილისის ღარიბ მცხოვრებთათვის მთავარ-მართებლის თავ. გ. ს. გოლიცინის მიერ შეწირული ფული.

* * * იმ კონცერტიდან, რომელიც ამ დღეებში გამართულ იქნა ქ. თბილისში, როგორც ამბობენ, წერა-კითხვის საზოგადოების სასარგებლოდ 1000 მანეთამდე დარჩენილა.

* * * ამბობენ, რომ ღრანდაში არსდება მეაბრეშუმეთა ამხანაგობა, რომელსაც სახელად «აბრეშუმი» ერქმევა. წესდება უკვე შეუმუშავებიათ და გაუგზავნიან მთავრობასთან დასამტკიცებლად. საამხანაგო წილის ფული თითო თუმანი იქნება.

* * * იმერეთის ეპარქიის სამღვდლოების დეპუტატებს კრება ჰქონდათ ქ. ქუთაისში ამა დეკემბრის თვის 15, 16, 17, 18, 19 და 20 რიცხვებში. ვრცელი ანგარიში ამ კრების შესახებ დაბეჭდილი იქნება ჩვენი გაზეთის შემდეგ №№-ში.

* * * ქუთაისის გუბერნიაში თითქმის ყველგან იყო მიწის ძვრა. ზოგან სახლის კედლები დაირღვა. სხვა ზიანი არაფერი მომხდარა.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და ვეთილ-ხნეობაზე.

ა მ დ ა ი მ.

იკავი მდიდარსა და ღატაკეზე.

აცხოვარმა ჩვენმა იესო ქრისტემ როგორც გულთა-მხილავმა წინასწარვე უწყადა, თუ რა ზომამდე იმორჩილებს კაცს მგრძნობელობა, ნამეტურ მაშინ, როცა იგი გატაცებულია უქმი ცხოვრებით და მრავალი განცხრომით და შექცევით; და რა დიდი მოთმენა და სულიერი სიმამაცეა საჭირო მათთვის, რომელთაც თავს დასტეხიათ სხვა და სხვა უბედურებანი და მწუხარებანი და ჩავარდნილან უკიდურეს სიღარიბესა და გაჭირვებაში, და რომელნიც არსაიდგან შეველას არ ელიან გარდა ღვთისა. ძნელი ასატანია კაცისათვის ასეთი უკიდურესი მდგომარეობა, მაგრამ მეორეს მხრით ასეთი ცხოვრება ფრიად კეთილნაყოფიერია. უფალმა იესო ქრისტემ უბრალო, მოკლე და ცხად იგავში დაასურათა, თუ რა მდგომარეობაში არიან როგორც აქ, ამ ქვეყნად, ისე გარდაცვალების შემდეგ ისინი, რომელნიც მთელს თვის სიცოცხლეს ატარებენ ფუფუნებასა და განცხრომაში, ან ისინი, რომელნიც უკიდურეს სიღარიბეში არიან ქვეყნად და სასოებენ მართო ღმერთზე. აუარაცხელომა სიმდიდრემ მდიდარს დაავიწყა შრომა და მთელს თვის სიცოცხლეს ატარებს უქმად. მდიდრის სხეული განცხრომაშია, სული კი მივიწყებულია, მას თითქო სძინავს. აბრეშუმის ტანთსაცმელი ჰფარავს მდიდრას გასუქებულს სხეულს, სხვა და სხვა საკმელები უტკობენ მას ენას, სახლების ძვირფასი მორთულობა ამხიარულებს მის მხედველობას, მო-

ისმის მუდამ საკრავის ხმა, მოსამსახურენი ერთგულად მსახურებენ, ძვირფასი ღვინოები შეგებებს ისერიან სტაქნებში. დღე და ღამეები შეუნიშნავად გარბიან მხიარულ მეგობართა საზოგადოებაში, ფსონებში, სმასა და ჭამაში, ხუმრობასა და ლაზღანდარობაში. ერთი შეხედვით სწორეთ რომ ბედნიერი და სახარბიელო ცხოვრებაა! რამდენიმე ათასი კაცი დღე და ღამ ოცნებობს და სურს ასეთი ცხოვრება და ამ ოცნებობაში რაღაც კმაყოფილებას ჰპოებენ. ბევრნი არიან ისეთებიც, რომელნიც გულით და სულით მონდომილნი არიან ოღონდ ასეთი ცხოვრება იგემონ და მზად არიან თავი შესწირონ. იხარჯება ჯანმრთელობა, ითვლება სინიდისი და პატიოსნება, იხაგრება მოყვასი, ივიწყებენ, რაც კი რამ წმინდაა დროებითი და მსწრაფლ წარმავალი სიამოვნებისათვის. და რამდენი სიბოროტე, სასოწარკვეთილება და სიმწუხარე ტრიალებს მათ გულში, რომელნიც ყოველივე საშუალებას ხმარობდნენ მდიდრული ცხოვრების მოსაპოვებლად. მაგრამ მიზნის მიუღწევლად ჩაიღუპნენ... ქრისტეს არა სურს შეაჩეროს ჩვენი მხედველობა ამ სიმდიდრის და უქმად მყოფლობის მიმზიდველ სურათზე. იგი გვიხატავს მეორე წინააღმდეგ სურათს. ნაცვლად მდიდარი სასახლეებისა ჩვენ თვალწინ იხატება ტალახიანი ალაყაფის კარები, ნაცვლად მხიარულებისა და გართობისა ვხედავთ მწუხარებას, დამბალ იარებს, ნაცვლად საკრავების ხმისა და სიცოცხლის-ხარხარისა, გვესმის მშვიერი ძაღლების საზარელი ღმუილი და მათხოვრის ოხერა-კვნესა. ავადმყოფი ლაზარე დიდის გაჭირვებით მიხობდა მდიდარი და მოქეიფეს ჭიშკართან და იქვე დავარდა დაღლილი...

შემწეობის იმედმა, ბედნიერების მოპოების სურვილმა, გამგელებულმა შიმშილმა, ანუ ნასისვლებით გაძლომის სურვილმა, თუ სხვა რამ მიიყვანა საწყალი ლაზარე მდიდრის ეარებთან? ალბად ყველა ამაებს მოელოდა საბრალო; იგი წევს და წუხს, და თავის გაჭირვებას არავის არ ატყობინებს. იგი ფარულად იტანჯვის და მოთმინებით უცდის, ეგებ ცოტაოდენი ლუკმა დავარდეს მის წინ მოქეიფეთა სუფრიდგან.

მდიდარი, როგორც სჩანს იგავის აზრისაგან, იცნობს ლაზარეს და შეიძლება კიდევ დაინახა იგი თავისი სასახლის ფანჯრიდგან, მაგრამ მაშინვე მოაუფორა თვალი. როგორც არა სასიამოვნო საგანს,

ვინაიდან დიდი ხნიდანვე ჩვეულებად ჰქონდა არაფერი მწუხარება არ გაეტარებია გულში, რომ ამით არ მოეშხამა, თვისი მხიარულება. ცოტა რამ კი იყო საჭირო მდიდრისათვის, რომ მას შემწეობა აღმოეჩინა ლაზარესათვის. საკმაო იყო, რომ მდიდარს ერთი თითით ეჩვენებია თავის რომელიმე მოსამსახურისათვის, რომ ღარიბი შეეყვანათ სახლში, გაეტოზთ იგი და საქმელ-სასმელი მიეცათ. მაგრამ მდიდარს თითის განძრევაც კი ეზარებოდა. ასეთია მგრძნობელობა! ასე უცივებს გულს კაცს! მაგრამ არც ერთი სიტყვა საყვედურისა არ წამოცდენია ლაზარეს. მას დააფიწყდა მდიდრის ქეიფი, თავისი მწუხარებანი, მან მიაყრდნო თავისი მხედველობა ცაში იმას, ვინც ცხოვრებს იქ, და მისგან ელის შველას და მწუხარების შემსუბუქებას, ხსნას და სიმართლეს.

როგორც მდიდარს ისე ღარიბის ცხოვრება

თავდება; ყოველივე ქვეყნიური წარმატალია. ორივე ჩაყლაპა გაუმაძღარმა მიწამ. მდიდარს სიკვდილის გახსენებაზე თავზარი ეცემოდა და სისხლი უშრებოდა შიშისაგან, ხოლო მეორე—ლაზარე კი საფლავს შეჩერებოდა როგორც განსვენების ადგილს. ისე დაიხოცენ ორივენი, როგორც ცხოვრებდნენ. ერთი სიკვდილის უკანასკნელ წამამდე ცხოვრებდა ფუფუნებით, გარეშე თავისა არავინ ახსოვდა, მეორე მუდამ მწუხარებაში, მოთმენაში და თავისი ნახევრობით გაცივებული ბაგეთი ლოცვილობდა.

განუტყვა თუ არა სული ლაზარემ თავის ღარიბ სარეცელზე, მისი სიღარიბის და მწუხარების მხილველმა ანგელოსებმა აღიტაცეს მისი სული ღვთის ზეციურ სასუფეველსა შინა და განისვენა წილზე მართალთათა. ლაზარე ღვთის სასუფეველსა შინა მყოფი ლოცავდა ყველა იმ კეთილ პირთ რომელთაც მისი გვამი გააცილეს საფლავამდე. გარ

მდიდარი და ლაზარე.

დაიცვალა მდიდარიც თავის მდიდრულ სახლებში და ძვირფას სარეცელზე. მისთვის უქმი შეიქმნა ყოველივე, სიმდიდრემ ვერ დაიხსნა იგი სიკვდილისაგან, მხედველობა მისი, რომელიც სტკებოდა მხიარულებით და სიმდიდრით, დაიხშო. უქმი მისი ბაგენი დაღუმდნენ, მგრძობიერი ენა გაქვავდა, ტანთსაცმელი ვერ იფარავს მას საფლავის სიცივისაგან, სულმოკლე მეგობრები მოშორდნენ; მრავალი მოსამსახურენი შეუბრალებლად, შეიძლება სიხარულითაც, ყურს უგდებენ უკანასკნელ სასიკვდილე ოხვრა-წვალებას თავის ბატონისას.

განისვენა მდიდარმა, და დაასაფლავეს იგი მდიდრულად. მიწამ დაფარა მისი ძაღვად გასუქებული და აყროლებული სხეული. შეიკრიბნენ მეგობრები, რომ უკანასკნელად პატივი სცენ მიცვალებულს, საფიქრებელია იმისთვისაც შეიკრიბნენ, რომ მდიდრულ გამასპინძლებას ელოდნენ. გვამი დაასაფლავეს ბნელ მიწაში, ხოლო სული საუკუნოდ ჩავარდა ჯოჯოხეთის ქვესკნელსა შინა. მხოლოდ აქ შეიგნო მდიდარმა თავისი მგრძობიერი და სხვისი შეუბრალებელი ცხოვრების შედეგი და არაბობა იმისა, რაც იტაცებდა და რასაც შეტრფოდა. მისი სული, ქვეყნად აღუწერელ უბედურებასა შინა მყოფი, ცდილობს როგორმე განთავისუფლდეს ამ უბედურებისაგან, ან ცოტათი მაინც შეიმსუბუქოს ეს უბედურება, მან აღიხილა თავისი მწუხარე მხედველობა ცისაკენ და ღვთისა სასუფეველსა შინა დაინახა აბრაამი და ლარბი დაზარე. რა ფულს გაიმეტებდა ესლა მდიდარი, რომ როგორიმე გზით ლაზარეს გვერდით მოეპოვა ადგილი; მაგრამ გვიანდა იყო. დრო შრომისა და ქველის საქმეთა დასრულდა; დადგა მკის დრო, მაგრამ მდიდარს მოსამკელი არაფერი არა ჰქონდა; ყოველივე ის, რისთვისაც მდიდარი შრომობდა ქვეყანაზე ცხოვრების დროს, ღებოდა საფლავში და მატლები სჭამდნენ, ხოლო საბრალო სულმა კი, რომელიც უკვდავია და რომელიც დაფარული და მიძინებული იყო მგრძობილობით, მხოლოდ ახლა გაიღვიძა თავისი დამღუპველი ძილისაგან და ითმენს აუტანელ ტანჯვათა. „მამაო, აბრაამ, შემიწყალე მე, ევედრებოდა მდიდარი, მოავლინე ჩემდა ლაზარე, რათა დააწოს მწურვალი თითისა თვისისა წყალსა და განმიგრილოს ენა ჩემი, რამეთუ ვიტანჯები მე აღითა ამით ცეცხლისათა“. აი სწორეთ ღვთის ბრძნული მართლ-

მსაჯულება! ენა, როგორც ყველაზე უფრო მიმზიდველი გრძობიერების სიტკობებისა, სხეულის ყველა ნაწილებზე უფრო ხურდება.

„შვილო, ესმის მდიდარს პასუხი ღვთის სასუფეველისაგან, მოიხსენე, რამეთუ მიიღე კეთილი შენი ცხოვრებასა შინა“... შენ უკვე იგემე ქვეყანაზე ყოველივე სიკეთე, გაატარე დრო ფუფუნებასა და განცხრომაში და ამან ჩავადლო შენ ჯოჯოხეთში, სადაც შენ წვალობ; ლაზარე კი, რომელიც გაიწმინდა უბედურებით, მოთმინებით, მოვიდა აქ, რათა ნუგეშის ცემულ იქნეს. „და ამას ყოველთა თანა, რქვა აბრაამმა: შორის ჩვენისა და შენსა დანახეთქი დიდი დამტკიცებულ არს“. ამ უფსკრულის გავლა არ შეუძლია ნეტარ სულს, წარმომადგენელს ღვთის სასუფეველისას და მოვიდეს თქვენს ბნელს უფსკრულში, აგრეთვე არც გრძობათა და ფუფუნებითი ცხოვრების მოტრფილე მონის სულს შეუძლია ჯოჯოხეთიდგან მოვიდეს აქ, ღვთის სასუფეველსა შინა. წვალებასა შინა მყოფი მდიდარი პასუხს ვედარ აძლევს აბრაამს; უეჭველია, ისიც კარგად გრძობდა, რომ მისი ცოდვილი სული ღირსი არ იყო ღვთის სასუფეველისა, ოღონდ აბრაამს ახსენებს თავის ძმებს, რომელნიც ჯერ კიდევ ქვეყნად ცხოვრებენ და ეძლევიან ყოველგვარ განცხრომას.

მდიდარი ეუბნება აბრაამს: «გლოცავ, შენ, მამაო, მიავლინე ევე—ლაზარე სახლსა მამისა ჩემისასა, რამეთუ მიხსნენ ხუთნი ძმანი, რათა აუწყოს მათ, და არა მოვიდენ იგინიც ადგილსა ამას სატანჯველისასა“...

აბრაამმა რქვა მდიდარს: „მათ ჰყვანან მოსე და წინასწარმეტყველნი, მათი ისმინონ. უკეთუ მოსესი და წინასწარმეტყველთა არა ისმინონ, არცაღა მკვდრეთით თუ ვინმე აღსდგეს, რწმენეს მათ“.

მართლაც ხმა საღმრთო წერილისა არის ხმა ღვთისა, ხმა იმა ქვეყნისა, სადაც ნეტარებდა ლაზარე და თუ ამ ქვეყნიური ცხოვრების სიამოვნებასა და განცხრომასა შინა მყოფელნი არ ისმენენ ამ ხმას, არც იმ ქვეყნიდან მოსულთა სიტყვები მოხვდება მათ გულს და მათ ცხოვრებასაც ვერ შესცვლის. ამიტომაც ფუჭი იქნებოდა ლაზარეს მისვლა მდიდრის ძმებთან. გაბოროტებულმა იუდეულებმა, რომელთაც არ შეისმინეს ვნებამდე და სიკვდილამდე მათ შორის მცხოვრები იესოს სწავლამოდერება, შემდეგ არც მკვდრეთით აღდგომილი

იესოსი ისმინეს; პირიქით, თვით იმ ამბავის, რომ ქრისტე აღსდგაო, გაქარწყლება, დაფარვა და გადასხვაფერება სურდათ.

უფალმა დაასრულა თავისი იგავი, რომელშიაც ცხადათ დახატა, თუ რა მნიშვნელობა აქვს კაცის ქვეყნად ასე თუ ისე ცხოვრებას მისი სულისათვის გარდაცვალების შემდეგ. მთელს ქვეყანას დაუმტკიცა მან, რომ მგრძნობელობას, რომელსაც თან სდევს გულცივობა, მიჰყავს კაცი სიკვდილის შემდეგ ჯოჯოხეთში, ხოლო მწუხარებათ, თუ მათ კაცი აიტანს მოთმინებით და მორჩილებით, რომელნიც ყვავილნი არიან კაცის ზნეობრივი ამაღლებისა, კაცი მიყავს ზეცათა შინა,—სასუფეველში. მახარებელმა თავისი წიგნის გვერდებზე დაგვიტევა ჩვენ ეს ძვირფასი გაკვეთილი მაცხოვრისა. რა კარგი იქნებოდა, რომ ჩვენ ჩვეულებად გავგვხადა ყოველ დღეს, დილის განთიადის დროს და საღამოობით, ე. ი. მოქმედების დაწყების და გათავების დროს წარმოვიდგენდეთ გონებაში უბედურს მდიდარს და ნეტარ ლაზარეს: ნუ თუ თვალწინ არ დაგვეხატება მაშინ ამაო ქვეყნის სიამოვნებათა არარაობა და სულისათვის მათი დამღუპველი შედეგი? და ამ ჰკუის მასწავლებელი იგავისაგან ვისი გული არ გაიღვიძებს, არ აღინთება, ვისი მწუხარება არ დაუყურდება და ვისი სული არ იგრძნობს, რომ საჭიროა სულიერად ცხოვრება?!

სასელმძღვანელო, საეყრადღებო, საჭირო და სასარგებლო ცნობათა განყოფილება.

საეჭვო კითხვების განმარტება.

კითხვა. ხშირად მოხდება, რომ თხოვილობენ იმ საბუთებს, რომელნიც წარმოდგენილნი არიან გვირგვინის კურთხევის შესრულების დროს და ინახებიან ობისკის წიგნში. ამისთანა

საბუთებია მაგ. მეტრიკული მოწმობა, პასპორტი და სხ. ამ შემთხვევაში მღვდელმა უნდა დაიტოვოს პირი ამ საბუთებისა და ნამდვილები კი უნდა მისცეს. საჭიროა თუ არა ამ პირებისათვის ოთხ აბაზიანი მარკა?

მაგება. პირველად უნდა ვიქონიოთ სახეში ის, რომ გერბის ფულების გარდასახადის წესდებულებით საზოგადოდ გერბის მარკები ითხოვება იმი სთანა საბუთების პირებისათვის, რომელნიც უმარკოდ არ მიეცემა. ამას ამბობს უწმიდესი სინოდის განჩინება, გამოც. 30 სექტემბრიდან 1877 წ., № 1413. ამისათვის, თუ გვირგვინის კურთხევის დროს წარმოდგენილი იყო ნამდვილი მეტრიკული მოწმობა დაბადებისა, გვირგვინის კურთხევისა და გარდაცვალებისა, რასაკვირველია, ამ საბუთების პირები დაშთენილი ობისკის წიგნში ჩასაკერებლად, უნდა იყოს ოთხ აბაზიანი მარკებით გარდახდილი. ამასთან არ უნდა დავივიწყოთ ისიც, რომ ამას წინეთ უწმ. სინოდმა უქაზით განმარტა, რომ მაინც და მაინც აუცილებელი საჭირო არ არის მეტრიკული მოწმობა გვირგვინის კურთხევის შესრულებისათვის. მართლა, რა საჭიროა, მაგალითებრ, სხვა საჭირო მოწმობებთან კიდევ განსაკუთრებით მეტრიკული მოწმობის მოთხოვნა, როცა არავითარი ეჭვი არ არის წლოვანების შესახებ?

კითხვა. არის თუ არა საზოგადო კანონი იმის შესახებ, თუ როგორი დამოკიდებულება უნდა ჰქონდეს მრავალ წევრებიან ეკლესიის კრებულთ ერთმანეთ შორის?

მაგება. საზოგადო წესდებულება ამგვარი არ არის, მაგრამ ხელმძღვანელობენ იმ წეს-წყობილებით, რომელიც სუფევს ხხვა და სხვა ადგილებში დიდი ხნიდან.

კითხვა. გამოცხადებული იყო, რომ მასწავლებელთა შვილები თავისუფალნი არიან სწავლის უფლების გადასახადისაგან, მაგრამ ზოგ ადგილას ამ ფულს ახდევინებენ და კანონიერია ეს თუ არა?

მაგება. სწავლის უფლების ფულის გარდასახადისაგან თავისუფალნი არიან უწმ. სინოდის უქაზის ძალით, გამოც. 24 ივლისიდან 1897 წ. № 2325 მხოლოდ იმ მასწავლებელთა შვილები,

რომელთაც უმსახურნაით არა ნაკლებ ათი წლ. სასარგებლოდ და ისიც არ უნდა დაივიწყოთ, რომ განთავისუფლებულნი იქმნებიან მხოლოდ სასულიერო უწყების სასწავლებლებში და არა საერო და სამინისტროში.

კითხვა. არის ორ სართულიანი საკრებულო სახლი, მალა სართულში დგავს უფროსი მღვდელი, დაბლა სართული მეორე მღვდელს უნდა ჰქონდეს. მღვდელი რომ თავის საკუთარს სახლში იდგეს, ან არ დადგეს საკრებულო სახლში და ეს სახლი რომ გაქირავებული იყოს, მეორე მღვდელს არ ეკუთვნის სახლის ქირა?

მაგება. თუ საკრებულო სახლში თვითონ მღვდელი არა დგას, მაშინ ამ სახლიდან შემოსული ქირა უნდა მიდიოდეს ეკლესიის სასარგებლოდ და არა მღვდლისა.

რედაქციის პასუხი.

მსწ. გამ. ბუდე—შეიღს. ჩვენს ეხლანდელ მღვდ-მარეობაში ძლიერ ძნელია კაცმა გაიგოს შენი მოვალეობის წესდებულება. განსაკუთრებით სამოსწავლო ასპარეზზედ. ვერავითარი განმარტება მიზანს ვერ მიადწევს...

მღვ. მ. კვარაცხელიას. თქვენი წერილი სამღვდ-ლოების კრებაზე დაგვიანებულია. ამას გარდა კრებაზე რა მსჯელობა იყო, ამის შესახებ არა არის რა სტატიაში. მთელი სტატია ქებითი შესხმის უმნიშვნელო სიტყვას აქვს დაჭერილი.

მთავარ-დავ. ე. შ.—ია. თქვენი საეჭვო კითხვები განმარტებულია ჩვენგან წინეთ.

შეწირულებანი.

მამა რედაქტორო! უმორჩილესად გთხოვთ ნება გვიბოძოთ, რომ თქვენის პატივცემული გაზრეთის „მწუქესი“-ს სამუადებით უდრმესი მადლობა შევსწიროთ როგორც პირადათ მე, აგრ-თვე ჭიათურის მცხოვრებთა საზოგადოების მაგიერ მორაპნის მაზრის შავი ქვის მწარმოებელთა კრების საბჭოს, რომელმაც კეთილ-ინება და ამ მიმდინარე წელში აღმოუჩინა ჭიათურის

საეკლესიო-სამრევლო სკოლას შემდეგი დანა-რება და შემწეობა:

შემოწირა «ქართველთა ტომის აღბოძი» ა. როსტომიშვილის გამოცემა და 58 ცალი სხვა და სხვა საყმაწვილო და ზნეობრივი შინა-არსის ქართული წიგნებს უდით—თხზულებანი და გამოცემა ბ. ბ. ავაკისა, იაკობ გოგებაშვილისა, დეკანოზის მამა დავით დამბაშიძისა და ივანე როსტომიშვილის,—ღირებული 19 მანეთის და 50 კაპ., ამასთანავე გამოუწერა სკოლას საყმა-წვილო ქურნადი „ჯეჯილი“ ათი მანეთის ორი წლით 1899—1900 წ., რომელსაც უკვე დებუ-ლობს სკოლა და ჯდევ კავკაზის „ეტნოგრა-ფიული კარტა“, მიზოძა მე, როგორც უჯამა-გირო მასწავლებელს, ერთკამიერ შემწეობათ თორმეტი თუმანი ფული; ესაჭიროებოდა სკო-ლას შეკეთება და კიდევ აკეთებს პატივცემული საბჭო, რომელიც ჯდება არა ნაკლებ ას-ორ-მოც-და-ათი მანეთისა.

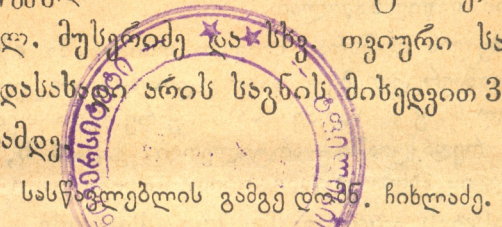
ჭიათურის საეკლესიო სამრევლო სკოლის მასწავლებელი ბესარიონ გაშაძე.

რედაქციისაგან.

«მწუქესი»-ს რედაქცია უმორჩილესად თხოვს ვუელა თავის ხელის მომწერთ, რომელთაც ჯერეთ კიდევ არ გამოუგზავნიან ამ წლის გაზრეთის ფასი, დაუქარონ გამოგზავ-ნას. ამასთან რედაქცია ვუელას საცნობლად აცხადებს, რომ 1899 წლის „მწუქესზე“ ხე-ლის მომწერთათვის დაზირებული საჩუქარი—სურათები ზოგს უკვე გაეგზავნა და ზოგ-საც ძალე ვაეგზავნება საფოსტო ქალაქებში; სახელდობრ: სიღნაღში ჩვენი ხელის მომწერნი ამ საჩუქრებს მიიღებენ ბლალორჩინის მღვდლის კირილე ღვთისწავაროვისაგან, ქ. თელავში—ფოსტის კანტონის მოსამსახურე ბ. ტ. ინა-სარამისაგან, ცაგერში—ბლალ. მღვდლის მ. ალექსანდრე გერსამიასაგან, რაჭის და მორაპ-ნის მაზრების და აგრეთვე ქუთაისის მაზრე-

ბის ზოგიერთი სამღვდლოება მიიღებენ თავიანთი ბლადოჩინებისაგან. ახალ სენაკში მიიღებენ ბლად. მღ, მ. არისტარხოს კალანდარიძისაგან, ლანჩხუთში ბლად. მღვდლის მ. ეპიფანე ჩხაიძისაგან, ოსურგეთში—მღვდ. მამა დავით დუმბაძისაგან, სონში—მღვდლის მამა იოსებ კაკაბაძისაგან. რაც შეეხება დანარჩენ სამღვდლოებას, რედაქცია ეცდება, რომ მიწოდოს სსენებულ საჩუქრები და ზოგს თვითონ ხელის მომწერთა სთხოვს მოიკითხონ ქ. ქუთაისში საეკლესიო სანთლის საწობში.

დებიან ემაწვილები გიმნაზიისათვის, რეალური, სასულიერო, სამეურნეო, სამოქალაქო და სხვა სასწავლებლებისათვის. გარდა ამისა მივაქცევთ სამღვდლოების უზრუნველს ამ სასწავლებლებს იმ მხრით, რომ საღამოობით, ნაშუადღვის 2 საათ, 8 საათამდე, აქ იქნება გამართული რეპეტიციები ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის სუსტ მოსწავლეთათვის, რომელთაც, გამოცდილი მასწავლებლების დახმარებით, მოკლე დროში შეუძლიათ გაიწიონ ცუდი ნიშნები სასწავლო საგნებში. რეპეტიციები ნება დართულია სასულიერო სასწავლებლის სამმართველოსაგან. მასწავლებლებად მოწვეულნი არიან ბბ. სპ. მატარაძე, ნიკ. მესხი, ალ. მუსყერაძე და სხვ. თვიური სასწავლო გადასახადი არის საგნის მიხედვით 3 მან. 5 მანეთამდე.

განცხადება

მომავალი 1900 წლის იანვრიდან იხსნება ქ. ქუთაისში, არქიერის გორასზე, კერძო სასწავლებელი. ამ სასწავლებელში მომზად-

„მ ო ა მ ბ ე“

(წელიწადი შეშვიდა)

1900 წ.

საზოგის შუკსალი

(წელიწადი შესუთე)

გამოვა უოველ თვის ჰირველ რიცხვებში

გამოვა უოველდე, კვირა-უქმეების შემდეგაც

ფასი უურნალისა გაგზავნით:

ფასი გაზეთისა გაგზავნით:

1 წლით	6	3 თვით
10 მანეთი	6	4 მანეთი

1 წლით	6	3 თვით	1 თვით
6 მანეთი	3 მ. 50 კ.	2 მან.	75 კ.

საზღვარ გარეთ წლიურად 13 მან.

საზღვარ გარეთ წლიურად 8 მანეთი.

წლიური ფასი შეიძლება განაწილდეს.

ჰირველად — 5 მანეთი, 1-ლ აპრილამდე — 3 მან. და 1-ლ სექტემბრამდე — 2 მან.

ჰირველად — 3 მან., 1-ლ აპრილამდე — 2 მანეთი, და 1-ლ სექტემბრამდე — 1 მან.

რედაქტ. ალ. ჭეონია. გამომც. ალ. ჯაბადარი

დროებით რედაქტორი ალ. ჭეონია.

განცხადების ფასი გაზეთში: ჰირველ გვერდზე სტრიქონი 10 კ., მეოთხეზე — 5 კ.

ვინც „მოამბე“-ს ერთის წლით გამოაწიერს, „საზოგის შუკს.“ მუქთად დაეთმობა.

აღრესი: Тифлисъ. Редакція „Моамбе“ и „Цнобисъ Пурцели“.

საპოლიტიკო, სამეცნიერო და სალიტერატურო
ნახატებიანი გაზეთი

„კვალი“

გამოვა 1900 წელში ყოველ კვირაში ერთხელ
ერთიდან სამ თაბახამდის.

იმავე პროგრამით, როგორც 1899 წ.

რედაქციისაგან: ახალი წლიდან „კვალს“

მიემატება ახალი განყოფილებები, რისთვისაც
შედგა მუდმივ თანამშრომელთა სარედაქციო წრე.

გაზეთი წლიურად ეღირება გაუგზავნელად 7 მან.,
ხოლო გაგზავნით 8 მან. ნახევარის წლისა გაუ-
გზავნელად სამი მან. და ათი შაური, გაგზავნით
ოთხი მანეთი; სამი თვისა გაუგზავნელად ორი მან.,
გაგზავნით 2 მან. 50 კ. თითო ნომერი სავაჭურათ.
ხელისმომწერლებს წლის ფული შეუძლიათ გამოგ-
ზავონ ნაწილნაწილათ.

ხელის მოწერა მიიღება თბილისში «წერა-კით-
ხვა» გამაერცელებელ საზოგადოების კანცელარიაში
(ასახლის ქ., სათაყდა-აზნ. ქარგ.) და თვით «კვა-
ლის» რედაქციაში—არტილერიის ქ., № 5, კადეტის
კორპუსის ახლო.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ. Редакція „Квали“

საემპყვილო ნახატებიანი ჟურნალი

„ჯეჯილი“

წელიწადი 88-11-88

გამოვა 1900 წელსაც თვეში ერთხელ იმავე

პროგრამით, როგორც აქამდე

ქურნალი „ჯეჯილი“ მიღებულია ტფილისის
საეპარქიო და კავკასიის ოლქის სამოსწავლო
რჩევებისაგან სასწავლებლების სამკითხველოებში
საკითხავად.

ქურნალი «ჯეჯილი» თბილისში დატარებით
ეღირება—4 მანეთი, თბილის გარეშე გაგზავნით 5 მან.

ცალკე ნომრის ფასი ტფილისში არის 50 კაპ.

ხელის მოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და
ნახევარი წლით.

ხელის მოწერა მიიღება:

1. თბილისში — «წერა-კითხვის საზოგადოების»
კანცელარიაში და თვით «ჯეჯილის» რედაქციაში
(არტილერიის ქ. № 5, კადეტთა კორპუსის ახლო).

ფოსტის ადრესი: Въ Тифлисъ, въ редакцію
грузинскаго дѣтскаго журнала «Джеджили».

„იპმრიბ“

1900 წელსაც გამოვა ყოველ-დღე, კარდა იმ
დღეებისა, რომელიც შედ მოსდევს კვირა-
უქმეებს.

ფასი გაზეთისა:

12 თვით	10 მ. — კ.	6 »	6 მ. » კ.
11 »	9 » 50 »	5 »	5 » 50
10 »	8 » 75 »	4 »	4 » 75
9 »	8 » — »	3 »	3 » 50
8 »	7 » 25 »	2 »	2 » 75
7 »	6 » 50 »	1 »	1 » 50

საზღვარ გარეთ დაბარებული ეღირება 17
მან. მთელის წლით. სოფლის მასწავლებელთ
«ივერია» მთელის წლით დაეთმობათ 8 მან.

ტფილისის გარეშე მცხოვრებთ უნდა დაი-
ბარონ გაზეთი შემდეგის ადრესით: Тифлисъ,
Редакція «Иверія».

თუ ტფილისში დაბარებული გაზეთი ტფილისს გარეშე
ადრესზედ შესცვალა ვინმემ, უნდა წარმოადგინოს რედაქციაში
ერთი მან.; ხოლო თუ ტფილისის გარეშე ხელის მომწერელი
ერთის ადგილიდან მეორეში გადავიდა, უნდა წარმოგზავნოს
არი აბაზი.

თუ თვის განმავლობაში დაიბარა ვინმემ
გაზეთი არა მთელის წლით, მას გაზეთი გაეგ-
ზავნება პირველ იმ თვიდან, რომელსაც დამ-
ბარებელი აღნიშნავს. გარცხადება მიიღება გა-
ზეთის რედაქციაში.

ფასი განცხადებისა:

მეოთხე გვ. თითოჯერ სტრიქ.—8 კ., პირველზედ—16 კაპ

არა-გვარს მიწერ-მოწერას დაუბეჭდელ
ხელნაწერებისა და წერილების შესახებ რედაქ-
ცია არა ჰკისრულობს.

პირისპირ მოსალაპარაკებლად რედაქცია
თავისუფალი იქნება ყოველ-დღე, კვირა-უქმეებს
გარდა, ნაშუადღევს პირველ საათიდან სამ
საათამდე.

რედაქცია იმყოფება:

ნიკოლოზის ქუჩაზე, 21.

რედაქტორ-გამომცემელი ილია ჭავჭავაძე.

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. ღ. ლამბაშიძე.

Редакторъ-Издатель П. Д. Гамбашидзе.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 20 декабря 1899 г. ✦ Цензоръ прот. Е. Елиевъ

Типог. редакції журн. „Пастыръ“ (П. Д. Гамбашидзе) въ Кутаисѣ, въ д. бр. Ханановыхъ, на Нѣмецкой ул.